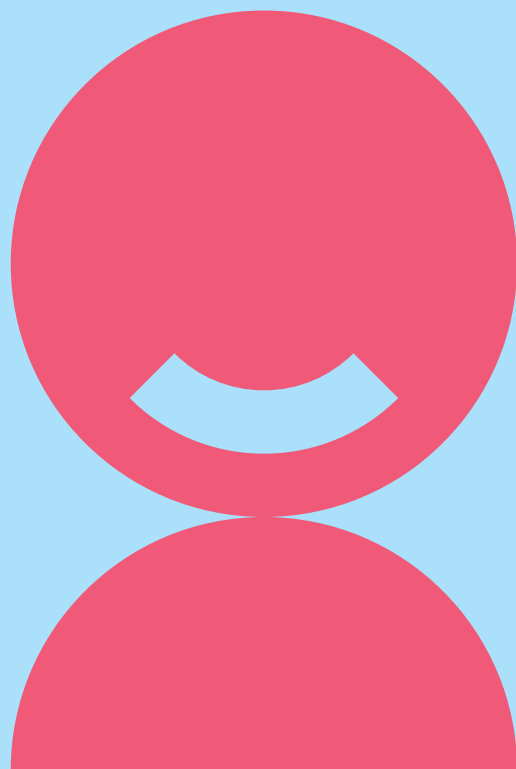

Postoje rodičů ke vzdělávání v ČR a k učitelské profesi

Výsledky reprezentativního kvantitativního
výzkumu 2020

Autoři zprávy:

Daniel Prokop, Michal Kunc, Václav Korbel (PAQ Research, s.r.o.)

1. Obsah

1. Obsah	1
2. Executive summary	2
3. O výzkumu.....	8
4. Vnímaná úroveň základního školství.....	11
5. Cíle vzdělávání.....	15
5.1. Důležitost cílů vzdělávání dítěte	15
6. Reformy a nerovnosti ve vzdělávání.....	20
6.1. Reformní kroky a inovace v základním školství	20
6.2. Nerovnosti.....	25
7. Aspirace.....	30
8. Ideální škola a realita	32
8.1. Podoba ideální školy	32
8.2. Hodnocení vlastní školy	36
8.3. Požadavky versus realita = (ne)naplněná poptávka rodičů	38
9. Kvality a dovednosti učitelů	41
9.1. Důležitost dovedností učitele	41
9.2. Hodnocení kvalit učitele vlastního dítěte	44
9.3. Požadavky versus realita = (ne)naplněná poptávka rodičů	45
10. Výběr školy a zapojení rodičů	49
10.1. Způsob výběru školy.....	49
10.2. Zapojení rodičů	50
10.3. Jak často se doma baví o škole?.....	53

2.Executive summary

Tato zpráva se původně zaměřovala na dlouhodobý vývoj v názorech rodičů na vzdělávání mezi rokem 2009 a 2019. Pandemie COVID-19 a s ní spojený přechod na distanční výuku ale nečekaně přinesl nutnost získat aktuální informace o tom, co se děje v rodinách a jak pandemie dopadá na učení dětí. Z toho důvodu bylo šetření rozšířeno o čtyři navazující vlny mezi dubnem a listopadem 2020. Obsahem zprávy je proto jak dlouhodobý vývoj v posledním desetiletí, tak aktuální změny v názorech rodičů během roku 2020.

Úroveň základního školství: Mírně roste kritičnost rodičů (kapitola 4)

- Většina rodičů žáků základních škol (72 %) považuje úroveň základního školství za dobrou. Skutečně jisto si tím je ale pouze 10 % z nich. Postoje jsou tedy poměrně nevyhraněné – řada rodičů konkrétní názor na školství nemá, nebo má z jeho úrovně smíšené pocity. Navíc celkově narůstá kritičnost rodičů. Počet rodičů s žáky v 9. třídě (dále deváťáci), kteří hodnotí školství negativně, od roku 2009 stoupl z 27 % na 36 % (tedy zhruba o třetinu).
- Výrazně více rodičů pozitivně hodnotí kvalitu prvního stupně (81 %) než druhého (68 %). Data ukazují, že právě hodnocení druhého stupně více ovlivňuje, jak se rodič staví k základnímu školství jako celku. Může to být dáno tím, že se o problémech druhého stupně více hovoří, nebo i tím, že u rodičů starších dětí zkušenost z druhého stupně ZŠ přebije tu pozitivní ze stupně prvního. Nicméně vysvětlujících faktorů v tomto ohledu může být mnohem více.
- Ke kvalitě ZŠ jsou výrazně kritičtější rodiče s VŠ vzděláním, a také ti rodiče, kteří mají děti na druhém stupni ZŠ. To ale neznamená, že by všichni rodiče s nižším vzděláním nebo dětmi na prvním stupni vnímali školu jako bezproblémovou. Ve skupině rodičů, kteří dosáhli stejného vzdělání, nebo jejichž děti navštěvují stejný stupeň ZŠ, jsou vždy kritičtější ti, jejichž děti mají horší prospěch, a ti, jejichž rodina je špatně materiálně zajištěna. *To může být dáno mimo jiné horší kvalitou škol navštěvovaných dětmi z chudšího prostředí, nižší důvěrou těchto rodičů ve stát a společnost jako celek či častějšími konflikty spojenými s hodnocením prospěchu u svého dítěte.*
- Pandemie zlepšila názor rodičů na kvalitu českého základního školství. Kvalitu českého školství během pandemie považovalo za dobrou přes 80 %, v listopadu 2020 konkrétně 82 % oproti úrovni 72 % před pandemií. Posun v názorech nastal již v dubnu, tedy na začátku pandemie a následně zůstával poměrně konstantní. Posun v názorech nastal u všech skupin rodičů, ať už výsledky rozdělíme podle stupně vzdělání rodičů, stupně vzdělávání dětí nebo například pohlaví rodiče. Důvod posunu bohužel z dat nejsme schopni jasně identifikovat.

Cíle vzdělávání: Roste důraz na kompetence důležité v informačním světě (srovnání se STEM/MARK, kapitola 5)

- Rodiče reflektují, že cíle základního vzdělávání musejí odpovídat proměnlivému světu na začátku třetí dekády 21. století a nestačí už jen zaměření na znalosti. Když měli rodiče zvolit 5 nejdůležitějších cílů vzdělávání, nejčastěji mezi ně zařadili schopnosti *pracovat s informacemi, vytvářet si a obhajovat vlastní názory a pracovat s vlastními slabými a silnými stránkami*. Příprava na zkoušky, získání praktických dovedností, ale do jisté míry i *získání odborných znalostí z co nejvíce oborů*, jsou proti těmto aspektům v pozadí. I tak jsou však tyto cíle rodiči považovány za důležité.

- Oproti roku 2009 výrazně narostl počet rodičů deváťáků, kteří považují za prioritní děti naučit *pracovat s informacemi a vytvářet názor a argumentovat*. Naopak klesl počet rodičů, kteří kladou důraz na přípravu na zkoušky a získání co nejširších znalostí.
- Ve vnímání cílů základního školství tak dochází k podstatnému obratu. To může být dáno i generační proměnou – rodiče dnešních deváťáků (nejčastěji 40 až 55 let) jsou totiž generací, která již začínala svůj aktivní pracovní život v době digitalizace a zapojení ČR do globálního světa.
- Ve vnímání cílů vzdělávání však hraje velmi silnou roli socioekonomické postavení rodičů. Výše uvedené „měkké“ (přenositelné a univerzálnější) kompetence častěji zdůrazňují rodiče s vyšším vzděláním¹, vyššími aspiracemi pro děti a ti, jejichž děti navštěvují výběrové školy (což je často jedna skupina). Rodiče z nižších socioekonomických vrstev jsou konzervativnější a více zdůrazňují, že škola má učit děti respektu k autoritě, praktické zručnosti a má také předávat informace o kultuře vlastního národa.
- Během pandemie nedošlo k velké proměně názorů rodičů, jaké cíle vzdělávání jsou nejdůležitější. Nejdůležitější zůstávají „měkké“ kompetence jako práce s informacemi, kritické myšlení nebo systematické a soustředěné učení. Jediný cíl, který zaznamenal významný posun, je cíl „Naučit žáky se soustředěně učit a systematicky poznávat nové věci“. To může být z toho důvodu, že rodiče poznali, že tyto kompetence jsou důležité pro zvládnání distanční výuky jejich dětmi.

Reformní kroky ve školství: Podpora modernizace obsahu a podpora slabších (kapitola 6.1)

- Z diskutovaných reformních opatření ve školství rodiče podporují zejména ta, která se týkají omezení negativních sociálních a patologických jevů (omezení školních absencí, šikany apod.) dopadajících na kvalitu výuky. Celkově kladou důraz na vytvoření bezpečného prostředí ve škole. Reformní kroky by rovněž měly mířit směrem k vyššímu důrazu na porozumění souvislostem a samostatnému učení žáků.
- V rámci opatření směřujících proti nerovnostem mají vyšší podporu ta, která předcházejí školnímu neúspěchu dítěte. Jde např. o posílení předškolní výchovy sociálně znevýhodněných. Zároveň se staví spíše proti rušení výběrových škol a víceletých gymnázií.
- V otázce rušení výběrových škol a víceletých gymnázií se ale výrazně liší postoje rodičů s vyšším vzděláním, dobrým prospěchem dětí (často považují rušení těchto výběrových škol za zbytečné či škodlivé) a postoje rodičů z nižších socioekonomických skupin (zhruba polovina považuje jejich zrušení za důležité).
- Od roku 2009 narostla zejména podpora reformy kurikula – tedy modernizace obsahu a jeho orientace na porozumění souvislostem. To lze dát do souvislosti s popsáním významnějším vnímáním důležitosti cílů vzdělávání, které jsou orientované na univerzálnější a přenositelné dovednosti dětí. Což může souviset i s probíhajícími změnami podoby trhu práce a budoucím vývojem ekonomiky.
- Se vzděláním rodičů souvisí i to, které z možných reforem ve školství považují za důležité. Rodiče s nižším vzděláním podstatně častěji podporují reformy vedoucí k omezení patologických jevů jako jsou šikana nebo záškoláctví. A rovněž kladou větší důraz na předškolní výuku, zejména u sociálně znevýhodněných dětí. S těmito jevy se pravděpodobně více setkávají nebo je jednoduše více trápí.

1 Např. 84 % rodičů s vysokoškolským vzděláním vzhledem k 47 % rodičů s maturitou spatřuje cíl vzdělávání v zaměření na práci s informacemi a jejich zdroji.

- Rodiče s vyšším vzděláním naopak častěji kladou důraz na to, aby se dítě ve škole učilo porozumět souvislostem a získávalo dovednosti, které mu umožní samostatně vyhledávat a aplikovat informace a poznatky.

Nerovnosti: Brzké rozdělování dětí do lepších a horších škol (selektivita) není dle rodičů nutné, jako problém ho ale nevnímají. Nerovnosti vnímají více ti, na které dopadají (kapitola 6.2)

- S tím, že vzdělávání by mělo být dětem poskytováno bez ohledu na jejich etnický původ, a že školy by se měly snažit vyrovnávat sociální a rodinné znevýhodnění některých žáků, souhlasí výrazná většina rodičů (přes 85 %).
- Přístup rodičů k selektivě ve vzdělání je do jisté míry paradoxní. Většina rodičů totiž říká, že lze rozvíjet a podporovat nadané jedince i v rámci běžné heterogenní třídy (71 %). Ale zároveň většina souhlasí se selektivitou – tedy s časným rozdělováním dětí do různých typů škol (73 %). Takřka polovina rodičů zastává tyto postoje současně (48 %).
- Může to být dáno tím, že selektivitu považují nikoli za nutný, ale efektivnější způsob vzdělávání. Jejich postoje mohou být do jisté míry ovlivněny např. i poměrně negativním mediálním vykreslením inkluzivního vzdělávání, které je spojeno se zavedením podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami po roce 2016.
- Postoj rodičů k nerovnostem se od roku 2009 výrazněji nezměnil. Výjimkou je rostoucí počet žáků devátých tříd, jejichž rodiče jsou přesvědčeni, že rozvíjet a podporovat výjimečně nadané žáky lze i v heterogenním (rozmanitém) kolektivu běžné třídy. Paradoxně je možné i tento postoj rodičů klást do souvislosti se zavedením podpory společného vzdělávání.
- Rozdílné postoje k problematice „NEROVNOSTÍ A SELEKTIVITY“² ve vzdělávání zaujímají rodiče i podle toho, zda jejich děti (ne)navštěvují výběrovou školu. Rané rozdělování dětí na elitní, běžné a speciální školy podporuje 82 % rodičů s dětmi na výběrové škole a jen 66 % s dětmi na běžném druhém stupni ZŠ. Velkou závislost výsledků vzdělávání na vzdělání rodičů považuje za problém drtivá většina rodičů z nižších sociálních skupin, ale jen okolo 60 % rodičů s VŠ vzděláním a s dětmi na výběrové škole.
- Vše je možné vnímat tak, že rodiče s nižším socioekonomickým zázemím chtějí pro své děti prostřednictvím vzdělávání zajistit posun ke vzdělávacímu, osobnímu a životnímu úspěchu.
- Pandemie výrazně nezměnila vnímání rodičů vůči nerovnostem ve vzdělávání. Rodiče ve většinové míře podporují jak politiky snižující vzdělávací nerovnosti, tak brzkou selektivitu dětí do různých vzdělávacích proudů (např. víceletá gymnázia, speciální školy). Je nicméně otázkou, do jaké míry deklaratorní postoje souvisí se skutečnou podporou inkluzivních vzdělávacích politik.

Aspirace: Jak pandemie změnila názor rodičů na to, jakého minimálního vzdělání by chtěli, aby jejich dítě dosáhlo (kapitola 7)

- Pandemie dočasně snížila aspirace rodičů ohledně vzdělání svých dětí. Mezi prosincem 2019 a dubnem 2020 poklesl podíl rodičů, kteří by chtěli, aby jejich dítě dosáhlo vysokoškolského vzdělání, z 37 % na 31 %. Postupně se ale hodnoty vracely na původní úroveň a během podzimu nebyly významně odlišné od hodnot před pandemií.

2 Faktorová analýza celkově ukazuje, že v nerovnostech existují tři rozměry postojů: 1) vnímání NEROVNOSTÍ A SELEKTIVITY, 2) míra souhlasu se SPECIFICKOU PODPOROU ZNEVÝHODNĚNÝCH ŽÁKŮ a žáků se specifickými potřebami, 3) míra NESOUHLASU S ETNICKOU SEGREGACÍ.

- Aspirace se nicméně výrazně snížily mezi rodiči bez maturitního vzdělání. U nich došlo k statisticky významnému poklesu rodičů, kteří by chtěli, aby jejich dítě dosáhlo vysokoškolského vzdělání, z 26 % na 15 % a ke zvýšení aspirací u středoškolského vzdělání bez maturity z 19 % na 28 %. Náš vzorek není dostatečně velký, abychom u této skupiny rodičů dokázali s jistotou tvrdit, že se jedná o významný pokles. Vzhledem k důležitosti aspirací rodičů pro vzdělávací dráhu dětí naše výsledky vybízí k dalšímu monitorování a analýzám, které přinesou detailnější výsledky ohledně situace a názorů v méně vzdělaných a nebo sociálně znevýhodněných rodinách.

Ideální škola a realita: oproti minulosti převážila důležitost přístupu a kvalit učitelů společně s atmosférou ve škole nad vybavením moderní technikou a pomůckami (kapitola 8)

- 8 z 10 rodičů považuje za ideální školu takovou, která jejich dětem zajistí učitele s vysokými lidskými a morálními (tedy nejen odbornými) kvalitami. Na škole musí rovněž převládat spravedlivý přístup k žákům. Samotná odborná kvalita učitelů a dobrá atmosféra a vztahy mezi žáky jsou důležité pro 2/3 rodičů. Na chvostu vlastností ideální školy se umístila její vybavenost, a to jak moderní technikou, tak například pro sport. Mezi méně důležité řadí rodiče i samotnou prestiž školy a počet žáků ve třídě. Přesto jsou však i tyto věci pro většinu rodičů významné, ale jen okolo třetiny z nich je považuje za zásadní.
- Tato struktura potřeb rodičů je do jisté míry výsledkem proměny jejich postojů v posledních 10 letech. V roce 2009 totiž vybavení moderní technikou a pomůckami považovalo za zásadní 62 % rodičů deváťáků, dnes už to je pouze 38 %. Naopak výrazně (o 12 a 23 procentních bodů) narostl podíl rodičů, pro které je zásadní přátelská atmosféra (z 48 % na 71 %), lidská kvalita učitelů (z 60 % na 81 %) a jejich individuální spravedlivý přístup k žákům (z 38 % na 54 %). Tuto proměnu lze opět do jisté míry dát do souvislosti s generační výměnou rodičů i s tím, že si oni sami více uvědomují zásadní vliv samotných učitelů a klimatu školy na vzdělávání jejich dětí.
- Faktorová analýza ukazuje, že za 20 položkami podoby ideální školy existují 3 postojové orientace směrem k ideální škole: a) na *Vztahy, atmosféru a přístup k žákům*, b) na *Prestiž školy a zázemí*, c) na *Odbornou přípravu a výkon*. Na *Odbornou připravenost a výkon* se více orientují rodiče s dětmi na víceletých gymnáziích a ve výběrových třídách – v rámci nich ale ještě častěji ti, kteří mají sami střední vzdělání s maturitou a spíše tradičnější představy o škole. Rodiče vysokoškoláci již více zdůrazňují „měkké“ kvality školy – důraz na *Vztahy, atmosféru a přístup k žákům*. To může v budoucnosti hypoteticky ovlivnit poptávku po specifických typech škol – směrem k větší míře komunitnosti. Rodiče z nižších socioekonomických skupin (bez maturity, špatná finanční situace) jsou typičtí tím, že více než oba dva zmíněné vzdělávací rozměry akcentují *Prestiž školy a zázemí školy*.
- Oproti roku 2009 rodiče deváťáků lépe hodnotí školy za to, jak se jim daří prosazovat pořádek a disciplínu, u učitelů si méně než předcházející generace váží jejich schopnosti prosadit autoritu a vštěpovat morální zásady. To je ale zřejmě důsledek toho, že díky celkové liberalizaci pohledu na školství pro ně tyto faktory přestaly být tak důležité a nejsou v jejich naplňování tak kritičtí jako před 10 lety. Nechtějí, aby škola byla přehnaně autoritativní a disciplinovaná – proto častěji považují současný stav za přijatelný. Naopak hůře než v roce 2009 hodnotí lidské kvality učitelů, což může být důsledek rostoucího důrazu na toto téma.
- Největší nenaplněná poptávka rodičů je právě v „měkkých“ nikoli výkonových („znalostních“ či „odborných“) ukazatelích. Tedy v tom, aby na škole byli učitelé s lidskými a morálními kvalitami a s poctivým a spravedlivým přístupem k žákům, kteří vytvářejí atmosféru spolupráce i

odpovědnosti. A také v tom, aby škola připravovala děti na budoucnost v rychle se měnícím světě. Tyto aspekty chápe jako důležité, a zároveň školou nenaplněné, největší část rodičů. V případě odborných znalostí učitelů je vyšší poměr rodičů, kteří považují tento faktor za důležitý, ale se svojí školou jsou plně spokojeni. Tedy je to také důležitý, ale více naplněný požadavek rodičů.

- Během pandemie se u většiny vlastností ideální školy snížil podíl rodičů, který danou vlastnost považují za velmi důležitou. Rodiče stále považují za nejdůležitější vlastnosti učitele – spravedlivý přístup, lidskou kvalitu a odborné znalosti. Tyto vlastnosti následuje školní prostředí a kvalita řízení školy. Největší změnu během pandemie zaznamenaly vlastnosti, které se ukázaly být důležité pro zvládání distanční výuky – dobrá organizace školy, kvalitní řízení školy; partnerský přístup pracovníků školy k žákům a rodičům; a vybavení moderní technikou a učebními pomůckami.

Kvality a dovednosti učitelů: nejdůležitější podle rodičů je, aby učitel zasahoval proti šikaně mezi žáky a dokázal při výuce dobře vysvětlovat (kapitola 9)

- Rodiče považují u učitelů nejčastěji za velmi důležité jejich didaktické schopnosti, tedy umět věci vysvětlit, dát příklady, a to v 78 % případů. Dále je pro rodiče zásadnější schopnost učitelů vést k tomu, aby se děti chtěly učit (68 %) a spolupracovat (70 %), a aby učitel uměl zasahovat proti šikaně a rušení ve třídě (81 %). A za méně důležitou považují expertnost (47 %) v oboru a to, jak učitel organizuje různé akce (36 %). Dále za méně důležité označují i to, zda učitel rodiče informuje (např. e-mailem) o tom, jak se jeho dítěti daří, a co by mělo zlepšovat (42 %). Přesto jsou však i tyto kvality učitelů pro rodiče stále významné.
- Zajímavé je, že rodiče dětí z výběrových tříd sice požadují modernizaci výuky a výuku nových kompetencí, ale pořád jsou zaměřeni na výkon. Nepovažují například často za tak podstatné, aby se děti opravdu chtěly učit, aby učitel rozvíjel i potenciál slabších studentů, a aby učitel vysvětloval využitelnost poznatků v praktickém životě. Jsou tedy progresivní z hlediska obsahu učiva (tj. zaměření probírané látky), ale ne způsobu (forem, metod) výuky.
- U rodičů z nižších socioekonomických skupin a u rodičů dětí, které navštěvují nevýběrovou ZŠ, se naopak mísí požadavky na rozvíjení potenciálu slabších dětí, a zároveň konzervativní představy o učiteli jako autoritativním expertovi. V tomto ohledu je nutné upozornit na analýzy a výzkumná zjištění, která konstatují, že ke zlepšení výsledků slabších žáků vede naopak snaha o zvýšení jejich zapojení ve výuce (spojená s její organizací, použitými metodami atd.) či důraz na formativní hodnocení a zpětnou vazbu žákům³
- *U obou skupin rodičů – těch z vyšších i nižších sociálních skupin – tak představy o učitelství (podobně jako představy o škole) obsahují vnitřní rozpory. Ze skutečnosti, že škola a učitelé tyto, do jisté míry rozporuplné, představy rodičů nenaplnějí, mohou pramenit některé z problémů českého školství.*
- Nevyhraněné a často rozporuplné představy o učitelství se promítají nejen do představy rodičů o ideálním učiteli, ale i do hodnocení učitelů jejich dětí. Nelze říct, že by v konkrétních ohledech rodiče hodnotili učitele velmi dobře a v jiných zásadně špatně.
- Výrazně lépe hodnotí učitele takřka ve všech oblastech rodiče s dětmi na prvním stupni. To může být dáno např. zaměřením pedagogické přípravy těchto učitelů více směrem k pedagogickému

3 Viz například analýzy PISA (Low-Performing Students WHY THEY FALL BEHIND AND HOW TO HELP THEM SUCCEED <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264250246-en.pdf?expires=1582642960&id=id&accname=guest&checksum=6FFC31115B047A2824F97FEB54C8A6F>, s. 145)

procesu.⁴ Obecně ale může také platit to, že v případě prvního stupně mají rodiče na učitele menší „výkonové“ nároky, lépe jej znají a jejich děti rovněž tak často nezažívají vzdělávací neúspěch. Pro různé skupiny rodičů dále platí, že v některých aspektech jsou vůči učitelům pozitivnější rodiče dětí z výběrových škol – ale zdaleka ne jako v případě rodičů dětí na prvním stupni.

- Platí to, že nejvíce nenaplněná poptávka rodičů je v oblasti didaktických schopností učitelů (tedy, aby uměli věci v předmětu vysvětlit) a jejich schopnosti vést děti k tomu, aby se samy chtěly učit (otázka motivace k učení). Asi pro 40 % rodičů jsou tyto aspekty učitelství důležité, ale učitel jejich dítěte je zcela nenaplnuje (hodnotí ho známkou horší než 1).⁵

Výběr školy: Jen třetina rodičů si školu vybírá cíleně bez ohledu na spádovost (kapitola 10.1)

- Zhruba 2/3 rodičů dětí na základních školách výběr samotné školy příliš neřešily a pro své dítě zvolily tu nejbližší nebo spádovou.
- Ovšem to neplatí pro rodiče s vysokou školou a vyšším příjmem, kteří do své spádové školy dítě poslali jen v polovině případů. Naopak rodiče bez maturity a z nižších příjmových skupin ve zhruba ¾ případů spoléhají na svou nejbližší, tedy spádovou, školu.

Zapojení rodičů: Rodiče jsou zvyklí se do běhu školy oproti minulosti častěji osobně zapojovat (kapitola 10.2)

- Od roku 2009 výrazně vzrostla aktivita a spolupráce rodičů a školy. Rodiče jsou rovněž více zapojeni do jejího běhu.
- Vrostl zejména počet rodičů deváťáků, kteří s učitelem osobně diskutují mimo třídní schůzky, a těch, kteří se účastnili nějaké školní akce. Kromě tohoto posílení off-line aktivit a komunikace došlo i k nárůstu on-line komunikace – 82 % rodičů podle svých slov s učitelem komunikovalo e-mailem.
- Neplatí to ale o všech rodičích ve stejné míře. Zejména na nevýběrových základních školách platí, že čím horší má dítě prospěch, tím častěji se jeho rodiče setkávají s učiteli i mimo třídní schůzky. Zároveň ovšem platí (a to i na výběrových školách), že čím horší je prospěch dítěte, tím častěji si rodiče myslí, že učitelé o jejich názor nestojí. Odlišné jsou také formy komunikace, jakým rodiče a školy dávají přednost. Rodiče dětí na výběrových školách komunikují se školou on-line (například prostřednictvím e-mailů nebo on-line fóra) častěji než rodiče dětí, které navštěvují standardní základní školu.
- Od roku 2009 výrazně narostl počet rodičů dětí v 9. třídě, kteří se s nimi denně baví o škole – a to ze 46 na 68 %. Častěji se pravidelně o škole baví rodiče dětí, které mají dobrý prospěch, rodiče s velkými aspiracemi a z výběrových škol.

4 Spilková, Vladimíra: REFLEXE PROMĚN PŘÍPRAVY UČITELŮ PRO PRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE PO ROCE 1989

5 Dotazovali jsme se na náhodně vybraného učitele – AJ, ČJ, Matematiky či třídní učitel. Tím, že daný aspekt učitel zcela naplňuje, máme na mysli známku 1 z hodnocení 1-5 jako ve škole.

3. O výzkumu

Struktura výběrového souboru 2009 a 2019

Ve výzkumu použitý vzorek respondentů je reprezentativní pro on-line populaci rodičů žáků ZŠ v ČR dle pohlaví, nejvyššího dosaženého vzdělání, regionu bydliště, ročníku školy navštěvovaného jejich referenčním dítětem (viz dále), typu školy navštěvované jejich referenčním dítětem. Sběr dat proběhl metodou on-line dotazování (CAWI) výzkumnou agenturou STEM/MARK (člen SIMAR), respondenti byli vybráni z on-line panelu agentury STEM/MARK na základě kvótního předpisu. V případě respondentů, kteří mají více než jedno dítě na základní škole, z nich automaticky dotazovací software vybral jedno jako tzv. referenční dítě, o kterém následně respondent u otázek ohledně „Vašeho dítěte“ odpovídal.

Struktura vzorku respondentů dle sociodemografických charakteristik

Proměnná	kategorie	nevážené četnosti	vážené četnosti
Region	Praha	96	103
	Ústecký + Karlovarský kraj	92	91
	zbytek Čech	293	306
	jižní a střední Morava	239	245
	Moravskoslezský kraj	129	103
ročník navštěvovaný ref. dítětem	1. – 3. třída	214	375
	5. – 7. třída	228	356
	9. třída	407	118
typ školy navštěvované ref. dítětem	ZŠ	762	796
	víceleté gymnázium	87	53
stupeň a typ školy navštěvované ref. dítětem	1. stupeň	214	375
	2. st. standardní	504	388
	2. st. výběrová	131	86
pohlaví respondenta	muž	356	362
	žena	493	487
typ současného rodinného soužití	úplná (matka i otec v domácnosti)	726	718
	neúplná (matka či otec není v domácnosti)	123	131
nejvyšší dosažené vzdělání respondenta	bez maturity	204	240
	maturita	392	323
	VŠ	253	286

Tabulka 1 Struktura výběrového souboru. Ve výzkumné zprávě jsou prezentovány výsledky na základě vážených četností.

Struktura výzkumného vzorku 2020 a porovnatelnost vln

Šetření z dubna až listopadu 2020 navazuje na šetření 2019 a obsahuje z větší části stejné respondenty jako šetření v roce 2019. V dubnu 2020 jsme kromě respondentů z roku 2019 oslovili také rodiče dětí ve 4. a 8. třídách, kteří se původního šetření neúčastnili. Šetření v červnu a září 2020 oslovila vždy všechny rodiče, kteří se účastnili předešlé vlny. Šetření v listopadu 2020 oslovilo všechny rodiče, kteří

se účastnili šetření v dubnu 2020. To bylo z toho důvodu, že bylo tematicky podobně zaměřené jako to v dubnu (obsah a formy distanční výuky).

Šetření byla převážena a jsou reprezentativní pro on-line populaci rodičů žáků ZŠ v ČR dle pohlaví, nejvyššího dosaženého vzdělání, regionu bydliště, ročníku školy navštěvované jejich referenčním dítětem a typu školy navštěvované jejich referenčním dítětem.

	Prosinec 2019	Duben 2020	Červen 2020	Září 2020	Listopad 2020
Počet respondentů	849	741	570	501	601

Tabulka 2 Počet respondentů v jednotlivých vlnách výběrového souboru.

Mezi vlnami se mění počet respondentů, kteří odpovídali na otázky. Proto jsme zkoumali, jak moc podobný vzorek mezi vlnami máme, a tedy jak jsou odpovědi porovnatelné. Porovnání děláme mezi vlnami od dubna 2020, protože v šetření 2019 nebyli oslovovaní úplně stejní respondenti jako v dalších vlnách. Porovnání probíhalo následovně: pro každou vlnu jsme vzali respondenty z dané vlny a podívali se na jejich vážené odpovědi ve vlně z dubna 2020. V ideálním případě by se výsledky neměly lišit. To by naznačovalo, že převážené vzorky z jednotlivých vln jsou si podobné nejen na základě vážených, ale také nevážených charakteristik. Jinými slovy to může ukázat, jestli při porovnání vln některé výsledky můžeme podhodnocovat nebo nadhodnocovat. Tabulky v přílohách ukazují, že se výsledky liší jen minimálně. Rozdíly se drží mezi 1 až 2 procentními body. To ukazuje, že porovnání mezi vlnami od dubna do listopadu 2020 by významně nemělo rozdíly pod nebo nadhodnocovat.

Struktura výzkumné zprávy

Výzkumná zpráva je členěna tematicky. Jednotlivá témata uvozuje vždy stručné shrnutí a celkový graf odpovědí všech respondentů. Po shrnujícím grafu následují tyto typy analýz (vybrané typy vždy pouze tam, kde odpovídají logice otázky a zároveň poskytují relevantní výsledky).

- Tabulky křížení výsledků z roku 2019 podle:
 - nejvyššího dosaženého vzdělání rodičů žijících ve společné domácnosti s referenčním dítětem [kategorie bez maturity, s maturitou, VŠ]
 - stupně a typu školy navštěvované referenčním dítětem [kategorie 1. stupeň, 2. stupeň výběrové ZŠ a 2. stupeň nevýběrové (standardní) ZŠ]
 - vzdělanostní aspirace rodičů pro referenční dítě zastoupená otázkou „*Minimálně kterého z následujících stupňů vzdělání byste chtěl/a, aby Vaše dítě v budoucnosti dosáhlo?*“ [kategorie bez maturity, s maturitou, VŠ]
 - prospěchu referenčního dítěte. Souhrnnou úroveň prospěchu dítěte jsme spočítali jako průměr jeho poslední klasifikace z českého jazyka, matematiky a anglického jazyka (pokud ho ve škole má). Následně jsme je na základě tohoto průměru odděleně v rámci 1. a 2. stupně ZŠ rozdělili do tercílů, které tvoří výsledné kategorie prospěchu. [kategorie horší prospěch, střední prospěch a lepší prospěch]
 - vnímané subjektivní materiální zajištění vlastní domácnosti zastoupené otázkou „*Zvážíte-li velikost příjmů a majetku ve Vaší domácnosti, řekl(a) byste, že jste:*“ [kategorie dobře zajištění, průměrně zajištění a špatně zajištění]

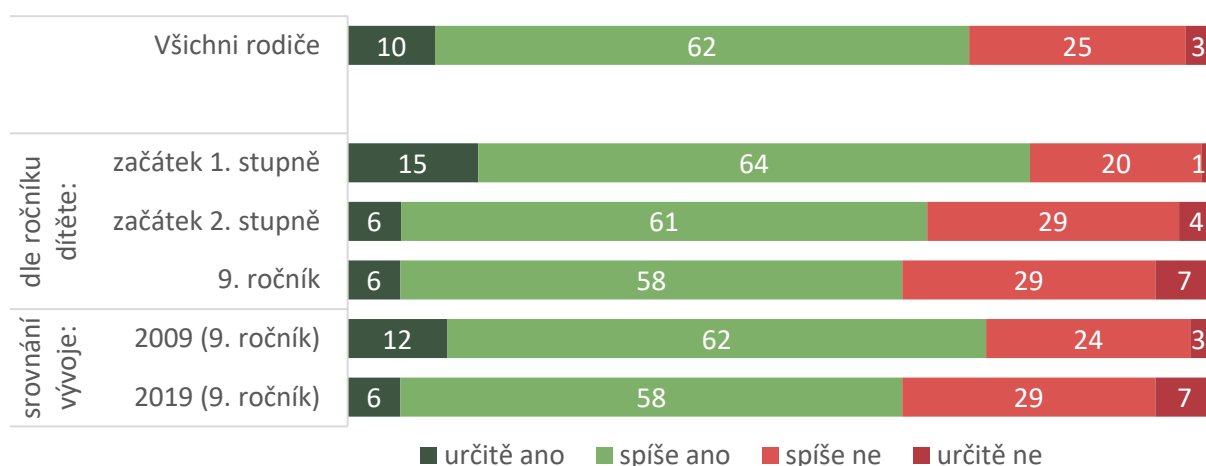
- Vývoj postojů od roku 2009 na základě srovnání výsledků s výzkumem „*Postoje rodičů a žáků ke vzdělávání*“ realizovaným agenturou STEM/MARK v roce 2009 pro MŠMT⁶ na vzorku 583 rodičů žáků 9. ročníku ZŠ metodou PAPI. V současném dotazníku jsme pro přímou srovnatelnost výsledků zachovali znění příslušných otázek. Vzhledem k tomu, že současný výzkum cílí na rodiče žáků celé ZŠ, zobrazujeme v příslušných grafech pouze odpovědi rodičů žáků 9. ročníků ZŠ.
- Výstupy faktorové analýzy v podobě diagramu faktorových zátěží jednotlivých položek (kapitola 8.1) a křížení průměrných hodnot faktorových skóre ve skupinách rodičů dle proměnných křížení výše.
- Výstupy logistické regrese (kapitola 4) shrnující rozdíl v pravděpodobnosti pozitivního hodnocení úrovně školství v ČR podle jednotlivých charakteristik rodičů dle proměnných křížení výše.
- Vývoj během pandemie, který mapuje rozdíly mezi prosincem 2019 až listopadem 2020. Obsahuje celkově 5 vln, kde pro některé proměnné je počet vln nižší. Každá vlna měla trochu jiné tematické zaměření, a tak se do rozsahu dotazníku nedostaly vždy všechny otázky.

⁶ http://www.msmt.cz/file/10098_1_1/

4. Vnímaná úroveň základního školství

Většina rodičů hodnotí celkovou úroveň základního školství jako dobrou (72 %), nicméně pouze 10 % z nich je o pozitivním hodnocení pevně přesvědčeno (Graf 1). Spokojenější s kvalitou základního školství jsou rodiče dětí na 1. stupni (79 %). Oproti výsledkům výzkumu z roku 2009 došlo u rodičů dětí v 9. ročnících ZŠ k mírnému nárůstu nespokojenosti (z 27 % negativních hodnocení na 36 %) – ta může být způsobena zejména vyššími nároky, a tím pádem i větší kritičností rodičů školáků než před deseti lety, ale také změnou kvality vzdělávání na druhém stupni ZŠ (viz dále).

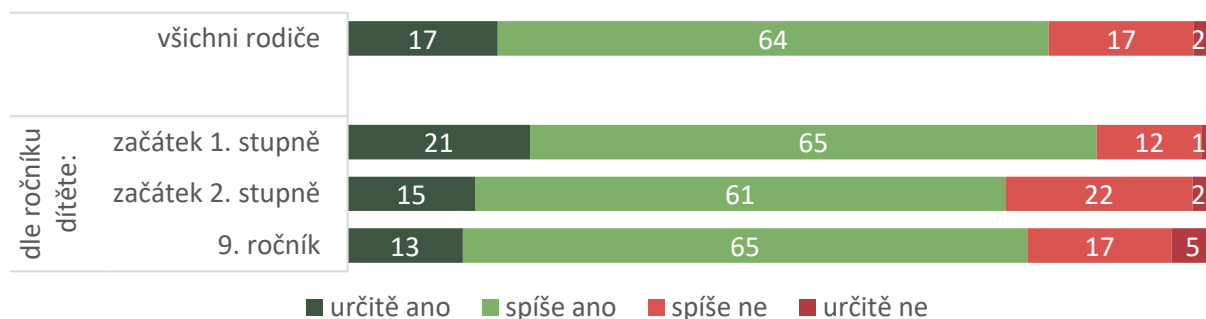
Je úroveň základního školství v ČR dobrá?

Graf 1 „Řekl(a) byste, že úroveň našeho základního školství je celkově dobrá?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Rozdíl v hodnocení u rodičů žáků 1. stupně ZŠ a 2. stupně ZŠ se projevil i v odpovědích na podrobnější otázky ohledně kvality vzdělávání na jednotlivých stupních, které jsme do výzkumu letos nově zařadili. Rodiče jsou celkově výrazně kritičtější k fungování 2. stupně ZŠ, který negativně hodnotí třetina z nich, zatímco u prvního stupně to není ani pětina. (Graf 2 a Graf 3).

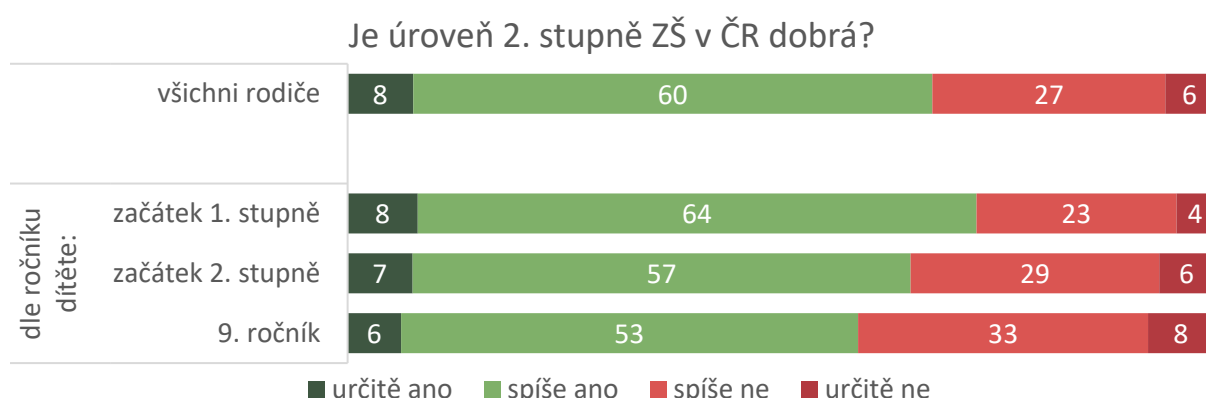
Je úroveň 1. stupně ZŠ v ČR dobrá?

Graf 2 „Řekl(a) byste, že úroveň našeho základního školství NA PRVNÍM STUPNI je celkově dobrá?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Výuku na 1. stupni hodnotí rodiče dětí, které ho studují, pozitivněji než rodiče starších dětí, které ho studovaly v minulosti. Rozdíly ale nejsou příliš výrazné (Graf 2). Jednoznačnějším způsobem ale rozděluje navštěvovaný ročník dětí názory jejich rodičů na kvalitu výuky na 2. stupni ZŠ (Graf 3). Rodiče

děti na 1. stupni, které přímou zkušenost s výukou na druhém stupni ještě často⁷ nemají, jsou méně kritičtí (27 % negativních hodnocení). To může být ovlivněno tím, že vychází ze zkušenosti s výukou jejich dětí na 1. stupni a neočekávají, že by na 2. stupni mělo dojít k podstatnému zhoršení její kvality. U rodičů žáků na začátku 2. stupně a v 9. ročníku ale nespokojenost s kvalitou výuky narůstá (37 % respektive 41 % nespokojených).

Graf 3 „Řekl(a) byste, že úroveň našeho základního školství NA DRUHÉM STUPNI je celkově dobrá?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Větší nespokojenost rodičů s 2. stupněm ZŠ mimo jiné odpovídá horším výsledkům českých žáků v mezinárodních srovnávacích testech PISA (v 9. ročníku) oproti výsledkům českých žáků v mezinárodních testech TIMMS (ve 4. ročníku). Žáci 2. stupně také oproti žákům 1. stupně českých ZŠ častěji uvádějí, že do školy chodí neradi. Hodnocení tedy může souviset s reálnými nedostatky výuky na druhém stupni.

Co si myslí různé skupiny rodičů

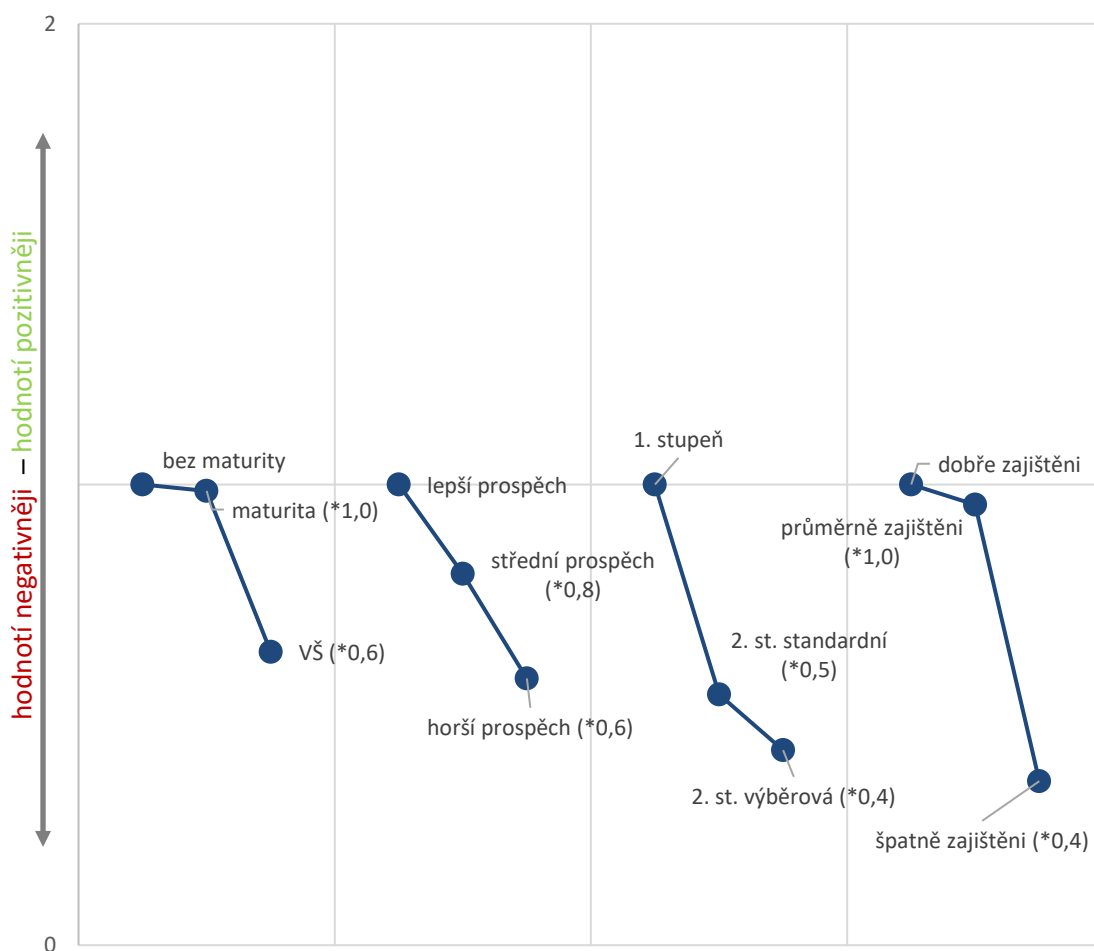
V hodnocení základního školství vzájemně působí řada faktorů. Vzdělanější rodiče mohou být obecně kritičtější a mít větší požadavky, ale jejich děti zase v českém systému chodí na lepší školy, takže jejich reálná zkušenost je pozitivnější. Co jsou skutečné zdroje pozitivního a negativního hodnocení tak nelze určit prostým srovnáním různých skupin.

Souvislost hodnocení českého školství s charakteristikami rodičů a dětí jsme tedy prozkoumali tzv. logistickou regresí. Ta zkoumá, nakolik vlastnosti rodičů souvisí s jejich hodnocením českého školství, když je očištěn vliv ostatních faktorů. Například tedy, zda jsou rodiče-vysokoškoláci ke vzdělávání kritičtější, pokud očištíme vliv toho, na jakou školu jejich děti chodí.

Analýza ukazuje, že rodiče vysokoškoláci významně častěji hodnotí školství negativně i při očištění vlivu těchto dalších faktorů. Výrazně negativnější hodnocení mají při kontrole dalších faktorů také rodiče dětí s horším prospěchem – což může být dáno nespokojeností s hodnocením, spojeným stresem i pocitem, že škola nerozvíjí potenciál dítěte. Výrazně hůře školství i při očištění vlivu dalších proměnných hodnotí rodiče s dětmi na druhém stupni, a to jak na klasické ZŠ i na víceletém gymnáziu. Kritičtější jsou také hůře materiálně zajištění rodiče.

⁷ Zde je třeba připomenout, že výzkum pracuje s konceptem tzv. referenčního dítěte. Pro hodnocení školy v dalších otázkách bylo na začátku výzkumu rodičům více dětí vybráno referenční, o kterém mluví ve výzkumu. Z toho také vychází dělení rodičů do kohort. Část rodičů má ale dítě ve více úrovních ZŠ.

Vliv charakteristik rodičů na vnímání základního školství

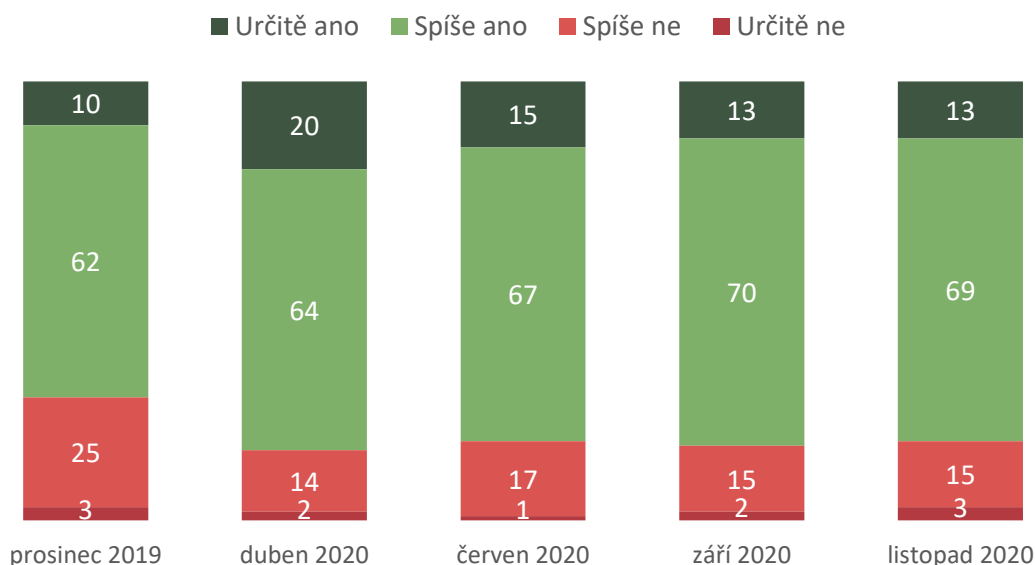
Graf 4 „Řekl(a) byste, že úroveň našeho základního školství je celkově dobrá?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu je zobrazeno, kolikrát se snížila či zvýšila šance na pozitivní hodnocení základního školství, pokud rodič patří do dané skupiny. Tedy například rodič vysokoškolák, má proti základoškolákovi výrazně nižší šanci, že bude dobře hodnotit české školství. Naopak další faktory jako kraj bydliště už při kontrole těchto faktorů nehrají žádnou roli. Neznamená to sice, že v některých regionech nejsou horší či lepší školy. Rodiče z Ústeckého, Karlovarského a dalších krajů, kde je kvalita školství nižší, jen nejsou více kritičtí. Hypoteticky kvůli tomu, že nevnímají rozdíly v kvalitě školství ve svém a dalších regionech.

Vývoj během pandemie

Hodnocení úrovně základního školství se během pandemie zvýšilo. Hlavní posun nastal mezi prosincem 2019 a dubnem 2020, kdy se zvýšil podíl rodičů, kteří určitě souhlasili, že kvalita základního školství je dobrá z 10 % na 20 %. To je statisticky významný rozdíl na 5 % hladině. Podobně narostl podíl těch, kteří odpověděli alespoň „spíše ano“, a to z 72 na 84 %. Od té doby se mezi vlnami postupně snižoval podíl rodičů, kteří byli silně přesvědčeni (určitě ano) o dobré úrovni základního školství z 20 % v dubnu na 15 % na červnu až na 13 % v září a listopadu. Podíl rodičů, kteří si myslí, že kvalita je dobrá, odpověděli alespoň „spíše ano, byl v listopadu stále významně vyšší než na jaře (82 % vs. 72 %).⁸

⁸ Výsledky nejsou významně ovlivněny atrici mezi vlnami. Zlepšení ve vnímání českého základního školství je patrný, i když data omezíme pouze na rodiče, kteří se účastnili všech vln.

Je úroveň základního školství v ČR dobrá?

Graf 5 „Řekl(a) byste, že úroveň našeho základního školství je celkově dobrá?“ Všichni respondenti. Vývoj v čase od prosince 2019 do listopadu 2020. Rodiče žáků ZŠ. Počet respondentů 849 (prosinec 2019), 741 (duben 2020), 570 (červen 2020), 501 (září 2020), 601 (listopad 2020). V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Podobný posun v dubnu jsme zaznamenali v různých skupinách – podle vzdělání rodičů nebo podle věku dítěte. Jednalo se tedy o celkový posun ve vnímání základního školství, nikoliv jen u určité části rodičů. Mezi jarem a podzimem se navíc hodnocení u žádné z těchto skupin výrazně nezměnilo.

Příčinu posunu nemůžeme z dat jednoznačně zjistit. To, že posun nastal již v dubnu, tedy velmi brzo po přechodu na distanční výuku, nesignalizuje, že by se mělo jednat o zlepšení hodnocení z důvodu posunu v kvalitě výuky. Školy v dubnu často teprve přecházely na distanční výuku a řešily řadu problémů. Spíše se tedy mohlo jednat buď o lepší poznání práce učitelů nebo o posun z důvodu uznání důležitosti této profese v kritické době. Když se podíváme, jak souvisí posun od prosince 2019 do listopadu 2020 s distanční výukou, tak u rodičů, kteří byli spokojeni s distanční výukou, byl nárůst v hodnocení obecné kvality základního školství o něco větší než u méně spokojených rodičů (rozdíl 5 p.b.), podobně o něco větší nárůst v hodnocení byl u rodičů, kteří na podzim věnovali méně času učení se s dětmi (7 p.b.). To může naznačovat určitou roli kvality distanční výuky v hodnocení rodičů. Na druhou stranu, jak jsme diskutovali dříve, posun v hodnocení nastal u všech skupin, a tak se zdá, že distanční výuka a její kvalita měla na názory rodičů spíše omezený vliv.

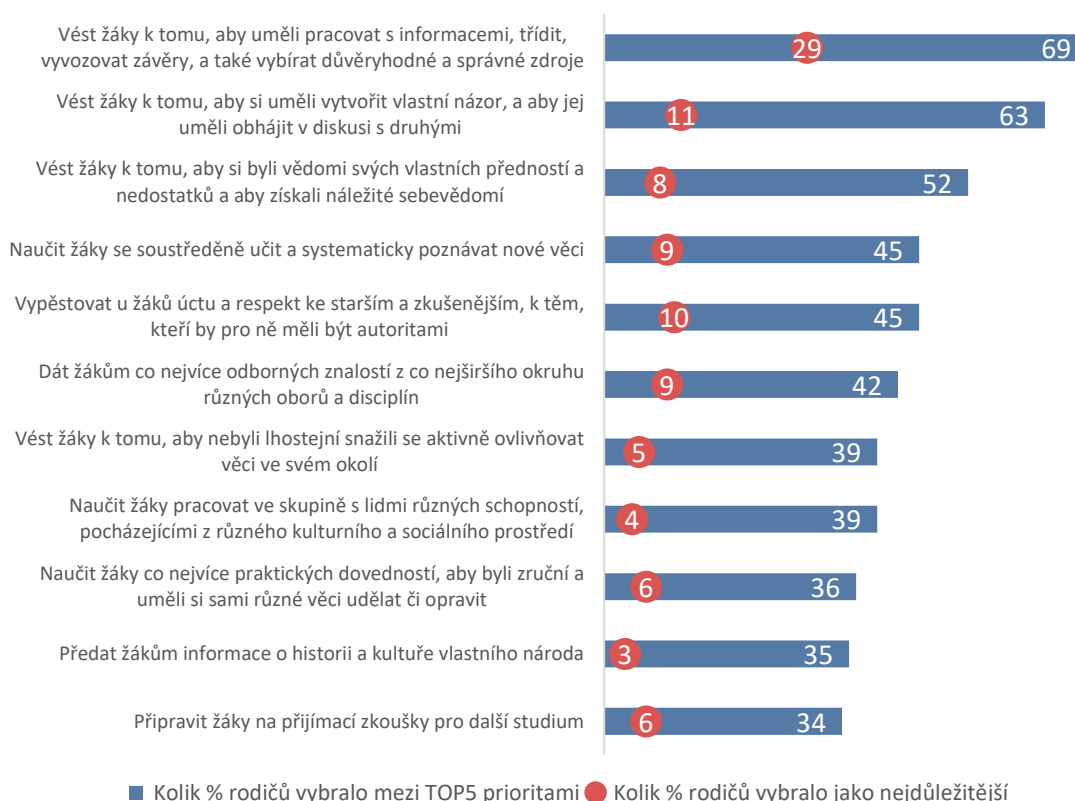
5. Cíle vzdělávání

Shrnutí hlavního zjištění: Podle rodičů je nejdůležitější, aby se děti ve škole naučily pracovat s informacemi a jejich zdroji. Důraz na tyto kompetence se od roku 2009 zvýšil.

5.1. Důležitost cílů vzdělávání dítěte

Rodičům jsme předložili nabídku 11 možných cílů vzdělávání jejich dětí na ZŠ. Z nich rodiče určili 5 cílů, které jsou podle nich pro vzdělávání jejich dítěte nejdůležitější. Jednoznačně nejdůležitější podle rodičů je, aby se jejich dítě naučilo pracovat s informacemi a vhodně volit jejich zdroje. Nejen, že ho nejčastěji zařadili mezi pět nejdůležitějších cílů vzdělávání (69 %, Graf 6), ale také tento cíl zdaleka nejčastěji uváděli jako první nejdůležitější (29 %, zatímco ostatní cíle byly jako první nejdůležitější uváděny v okolo 10 % nebo méně případů). Druhým nejdůležitějším cílem bylo pro rodiče vedení žáků k vytvoření vlastního názoru a dovednosti obhájit jej v diskusi s druhými (63 %). Více než polovina rodičů také považovala za důležité, aby děti znaly své silné a slabé stránky a získaly náležité sebevědomí (52 %).

Které cíle vzdělávání jsou pro rodiče nejdůležitější?

Graf 6 „Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta podílu respondentů, kteří daný cíl vzdělávání zvolili do příslušného top pořadí.

Jako relativně málo důležité naopak vyšly cíle připravit žáky na přijímací zkoušky na další studium (34 %) a předat žákům informace o historii a kultuře vlastního národa (35 %), ale také praktické dovednosti a zručnost (36 %), práce v rozmanitém kolektivu (39 %), nebo angažovanost v jejich okolí

(39 %). Fakt, že tyto cíle jako nejdůležitější volil menší podíl rodičů, nicméně neznamená, že by k nim byli lhostejní – pouze, že jsou pro ně méně důležité než ostatní cíle z nabídky. Můžeme každopádně konstatovat, že co do důležitosti cílů vzdělávání jsou cíle rodičů žáků ZŠ rozmanité (každý z nabízených cílů se dostal do pětky těch nejdůležitějších alespoň u třetiny rodičů).

Vývoj postojů

Rodiče oproti roku 2009 kladou výrazně vyšší důraz na to, aby škola učila děti pracovat s informacemi a se zdroji (+9 p. b. na 64 %) a vedla děti k tomu, aby si uměly vytvořit a obhájit vlastní názor v diskusi (+7 p. b. na 69 %). Oba cíle už nicméně byly jako nejdůležitější hodnoceny už v roce 2009, a jednalo se tak o další posílení jejich už tak silných pozic. Menší kladný posun měly jinak relativně málo důležité cíle aktivní angažovanosti v okolí (+6 p. b. na 40 %) a získání informací o historii a kultuře vlastního národa (+5 p. b. na 35 %).

Vývoj důležitosti cílů vzdělávání (rodiče žáků v 9. ročníku)

Graf 7 „Vyberte z následujících 11 cílů vzdělávání, který Vy osobně ze všech možných hledisek pokládáte pro Vaše dítě za (postupně 1. až 5.) nejdůležitější.“ Rodiče žáků 9. ročníku ZŠ. 118 respondentů v roce 2019, 583 respondentů v roce 2009. V grafu jsou zobrazena procenta podílu respondentů, kteří v příslušné vlně sběru dat zvolili daný cíl vzdělávání jako 1. až 5. nejdůležitější a relativní hodnoty posunu mezi lety 2009 a 2019 v procentních bodech.

K propadu důležitosti došlo u cíle získání odborných znalostí z širokého okruhu oborů a disciplín (-7 p. b. na 43 %) a cíle přípravy žáků na přijímací zkoušky pro další studium (-7 p. b. na 44 %). Ten se sice v celkovém pohledu na rodiče žáků ze všech ročníků ZŠ v důležitosti umístil v roce 2019 na posledním místě (Graf 6) a tento propad měl na toto umístění jistě částečný vliv, ve skupině rodičů žáků 9. ročníku je ale v roce 2019 na 5. nejvyšším místě – to dává smysl mj. proto, že v 9. ročníku je

otázka přijímacích zkoušek pro postup do dalších stupňů vzdělávání podstatně naléhavější než v nižších ročnících.

Co si myslí různé skupiny rodičů

Důležitost, kterou jednotlivým cílům vzdělávání rodiče žáků ZŠ přisuzují, souvisí s jejich vzděláním, které je často kopírováno jejich vzdělanostními aspiracemi pro vlastní dítě. Zatímco pro rodiče s VŠ vzděláním je nejčastěji zmiňovaným důležitým cílem vedení žáků k práci s informacemi a informačními zdroji (82 %, Tabulka 3), z rodičů bez maturity jej mezi pěti nejdůležitějšími cíli nezmiňuje ani polovina z nich (47 %).

Důležitost cílů vzdělávání podle vzdělání rodičů, typu školy a vzdělávacích aspirací pro dítě

(podíl zastoupení položky v 5 nejdůležitějších uvedených cílech vzdělávání v rámci dané skupiny v %)

	vzdělání rodičů			typ školy			aspirace pro děti		
	bez maturity	maturita	VŠ	1. stupeň	2. st. standardní	2. st. výběrová	stačí bez maturity	alespoň maturitu	alespoň VŠ
Připravit žáky na přijímací zkoušky pro další studium	47	36	26	30	38	37	31	35	34
Dát žákům co nejvíce odborných znalostí z co nejširšího okruhu různých oborů a disciplín	41	45	40	44	40	44	37	42	44
Vést žáky k tomu, aby uměli pracovat s informacemi, vybírat důvěryhodné zdroje a vyvozovat z nich závěry	47	66	82	69	65	84	57	66	76
Vést žáky k tomu, aby si uměli vytvořit vlastní názor, a aby jej uměli obhájit v diskusi s druhými	55	61	69	65	59	71	52	62	68
Naučit žáky se soustředěně učit a systematicky poznávat nové věci	36	43	51	46	44	44	44	39	54
Vést žáky k tomu, aby si byli vědomi svých vlastních předností a nedostatků a aby získali náležité sebevědomí	43	55	54	51	56	42	46	55	51
Naučit žáky pracovat ve skupině s lidmi různých schopností, pocházejícími z různého kulturního a sociálního prostředí	37	38	41	45	35	34	38	38	42
Vypěstovat u žáků úctu a respekt ke starším a zkušenějším, k těm, kteří by pro ně měli být autoritami	65	48	34	42	52	30	57	50	35
Naučit žáky co nejvíce praktických dovedností, aby byli zruční a uměli si sami různé věci udělat či opravit	47	39	28	36	38	34	58	38	27
Vést žáky k tomu, aby nebyli lhostejní snažili se aktivně ovlivňovat věci ve svém okolí	40	33	44	38	39	42	40	40	37
Předat žákům informace o historii a kultuře vlastního národa	41	35	31	34	35	37	40	35	32

Tabulka 3 „Vyberte z následujících 11 cílů vzdělávání, který Vy osobně ze všech možných hledisek pokládáte pro Vaše dítě za (postupně 1. až 5.) nejdůležitější.“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V tabulce je zobrazen podíl zastoupení položky v 5 nejdůležitějších uvedených cílech vzdělávání v rámci dané skupiny v procentech. Zelená a červená barva označují skupiny s podstatně vyššími (resp. nižšími) hodnotami.

Obecně jsou pro rodiče s vyšším vzděláním častěji důležité měkké dovednosti jako „vytváření vlastního názoru a jeho obhajoba v diskusi“ (69 % u VŠ oproti 55 % u rodičů bez maturity) „umět se učit se“ (51

% oproti 36 % dle pořadí), nebo aby si žáci byli vědomi svých předností a nedostatků a získali náležitě sebevědomí (54 % oproti 43 %).

Na druhé straně rodiče s nižším vzděláním častěji považují za důležité konzervativnější cíle vzdělávání jako je vypěstovat u žáků respekt k autoritě (65 % u rodičů bez maturity oproti 34 u rodičů s VŠ vzděláním), naučit žáky praktické zručnosti (47 % oproti 28 % dle pořadí) nebo předat žákům informace o kultuře vlastního národa (41 % oproti 31 %). Pro rodiče s nižším vzděláním je také častěji důležité, aby se děti ve škole dobře připravily na přijímací zkoušky pro další studium (47 % oproti 26 %). To může souviset mimo jiné s tím, že pro rodiče s vyšším vzděláním úspěch u přijímacích zkoušek méně problematický či rizikový – u svých dětí úspěch u přijímacích zkoušek pro další studium častěji očekávají (resp. ho považují za samozřejmý), a proto ho neuvádí jako důležitý cíl školní docházky.

Rodiče žáků 1. stupně ZŠ častěji považují za důležité, aby se žáci naučili pracovat ve skupině s lidmi různých schopností, pocházejícími z různého kulturního a sociálního prostředí (45 %) než rodiče žáků 2. stupně ZŠ, a to jak ze standardních (35 %), tak výběrových škol (34 %).

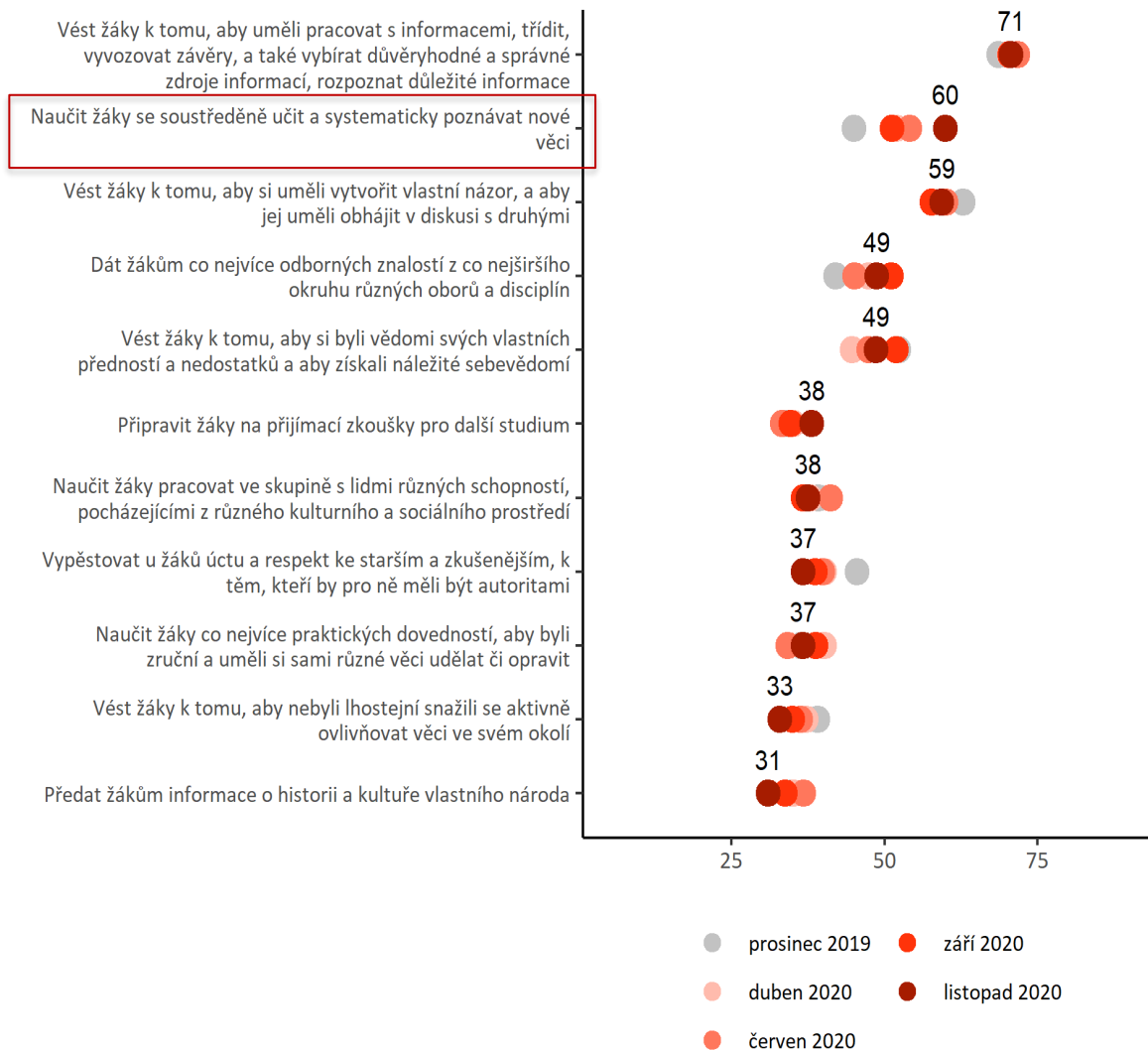
Vývoj během pandemie

Během pandemie zůstaly stejné nejdůležitější cíle jako před začátkem pandemie: 1) umět pracovat s informacemi a kriticky myslet, 2) umět se soustředěně učit, 3) umět si tvořit vlastní názor. Tyto cíle byly podle názorů rodičů během pandemie minimálně stejně důležité jako před pandemií. Je zajímavé, že rodiče považují za nejdůležitější měkké dovednosti a že ani během distanční výuky se nezměnil jejich pohled na například důležitost praktických znalostí. Když bychom se podívali na názory v různých skupinách rodičů, ať už podle stupně vzdělávání dětí nebo stupně vzdělání rodičů, tak bychom mezi třemi nejdůležitějšími našli právě tyto cíle. Jedinou výjimkou jsou rodiče s nižším vzděláním, u nichž by se do tří hlavních cílů dostalo také „Dát žákům co nejvíce odborných znalostí z co nejširšího okruhu disciplín“. U skupiny méně vzdělaných rodičů byl tento cíl jedním z nejdůležitějších již v šetření v prosinci 2019. Mezi nejméně důležité cíle před i během pandemie rodiče hodnotili: 1) předat žákům informace o historii a kultuře národa a 2) vést žáky k tomu, aby nebyli lhostejní.

Jediný cíl, který zaznamenal významný posun, je „Naučit žáky se soustředěně učit a systematicky poznávat nové věci“ z 45 % na 60 %. Tento posun může být spojený se zkušeností rodičů ohledně distanční výuky. Rodiče mohli poznat, že právě systematická práce a soustředěné učení je velmi podstatné pro zvládnutí nejen distanční výuky, ale pro efektivní učení obecně. Změna u dalších cílů je menší a není statisticky významná. Statisticky významný v poklesu důležitosti mezi prosincem 2019 a listopadem 2020 je ještě cíl „Vypěstovat u žáků úctu a respekt ke starším a zkušenějším, k těm, kteří by pro ně měli být autoritami“ z 44 % na 34 %. Je nicméně složité tento pokles interpretovat, jelikož tento cíl mohou rodiče asociovat nejenom se vzděláváním, ale může být svázán například i se změnou v důvěře v autority během podzimu 2020.

Cíle vzdělávání

Jak často se cíl objevil v 5 nejdůležitějších

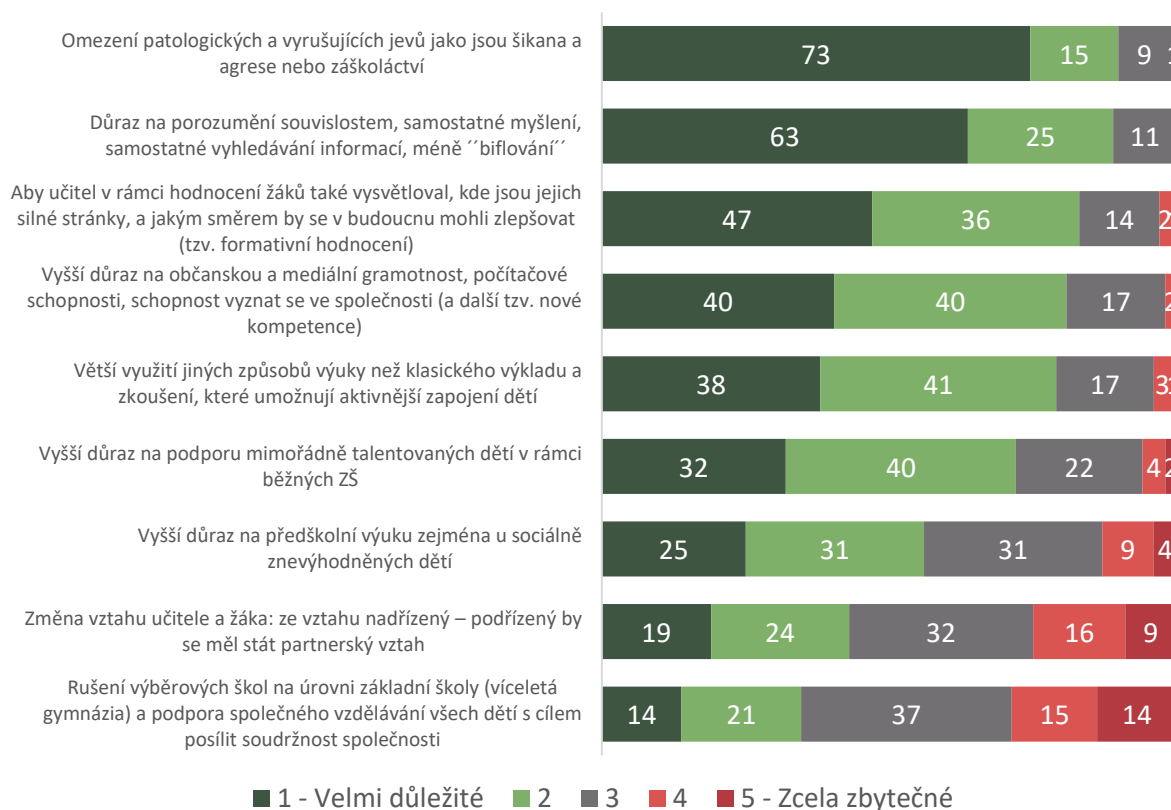
Graf 8 „Vyberte z následujících 11 cílů vzdělávání, který Vy osobně ze všech možných hledisek pokládáte pro Vaše dítě za (postupně 1. až 5.) nejdůležitější.“ Všichni respondenti. Vývoj v čase od prosince 2019 do listopadu 2020. Rodiče žáků ZŠ. Počet respondentů 849 (prosinec 2019), 741 (duben 2020), 570 (červen 2020), 501 (září 2020), 601 (listopad 2020). V grafu jsou zobrazena procenta podílu respondentů, kteří v příslušné vlně sběru dat zvolili daný cíl vzdělávání jako 1. až 5. V grafu jsou popsána pouze procenta odpovědí z listopadu 2020, podle kterých jsou zároveň seřazeny jednotlivé položky.

6.Reformy a nerovnosti ve vzdělávání

6.1. Reformní kroky a inovace v základním školství

Dvě opatření se ve vnímání rodičů oddělují jako nejvíce důležité – jedná se o omezení negativních jevů jako je šikana či vysoké školní absence, které mohou mít dopad na kvalitu vzdělávání a well-being dětí, a kladení vyššího důrazu na porozumění souvislostem a samostatné myšlení a učení. Obě tato směřování jsou velmi důležitá pro velkou většinu rodičů (známku 1 dalo 63 % respondentů rodičů). Do druhé skupiny výrazně podporovaných změn patří vyšší důraz na formativní hodnocení a poskytování zpětné vazby, na modernizaci obsahu vzdělávání a využívání jiných didaktických metod než frontální výuky omezující zapojení dětí do vyučování. V tomto jsou tedy rodiče výrazně v souladu s některými prioritami vládní strategie Hlavních směrů vzdělávání – Strategie 2030 i doporučením nevládních organizací pohybujících se ve vzdělávání.

Které z možných reforem školství považují rodiče za důležité?

Graf 9 „Na ZŠ v rozvinutých zemích nyní probíhají různé změny... Do jaké míry je podle Vás důležité, aby... i u nás?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

U dvou opatření panuje mezi rodiči nejistota. Jde o proměnu vztahu učitele z autoritativního pozice nadřízený a podřízený na vztah na více partnerský, a otázku rušení víceletých gymnázií a rušení výběrových škol. I zde sice mírně převládá postoj, že tyto kroky jsou důležité, nad odporem proti nim, ale okolo 25-30 % rodičů považuje tato opatření za zbytečná a velká část neví, či má neutrální postoje. U těchto typů více systémových opatření zřejmě rodiče nerozumí jejich smyslu, případně vnímají jejich

přínosy i rizika (například omezení zhoršování kvality ZŠ i možnosti odchodu vlastních dětí na výběrovou školu). Vyšší důraz na předškolní výchovu sociálně znevýhodněných je důležitý podle 56 % rodičů (známky 1 a 2) a důraz na podporu talentovaných v rámci běžných škol podle 72 % rodičů. A takřka nikdo tato opatření nepovažuje za zbytečná.

Celkově tak lze konstatovat, že rodiče kladou důraz na modernizaci obsahu a způsobu vzdělávání a v rámci opatření směřujících k redukci nerovností mají vyšší podporu opatření, která pomáhají předcházet problémům a posilují kvalitu vzdělávání heterogenních kolektivů v běžných školách (předškolní výchova, věnovat se i talentovaným, redukovat negativní jevy jako absence).

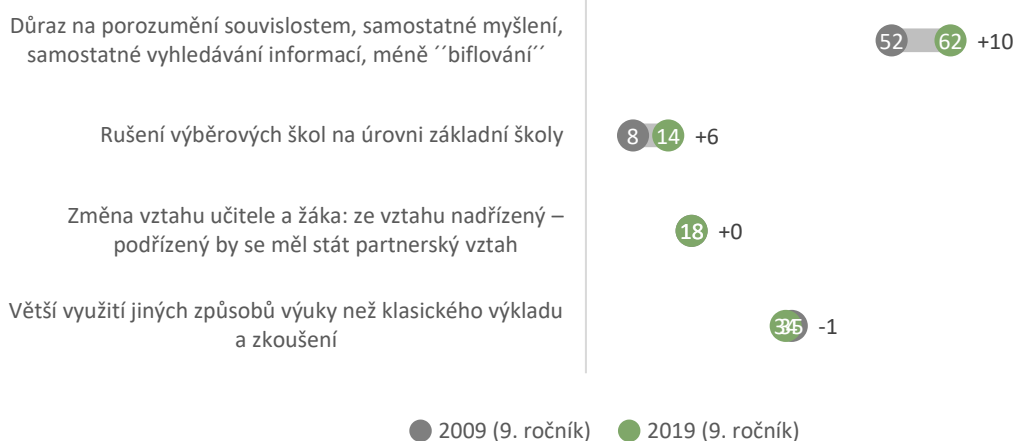
Vývoj postojů

Výzkum mezi rodiči deváťáků se v roce 2009 ptal jen na čtyři z uvedených opatření. Vývoj v jejich vnímání je relativně omezený. Mírně narostl počet rodičů žáků v 9. třídě, kteří považují za důležité omezení selektivity ve školství – tedy rušení víceletých gymnázií a výběrových škol a podporu společného vzdělávání. Naopak mírně poklesl počet rodičů deváťáků, kteří považují za důležité proměnu vztahu učitel-žák z autoritativního na partnerský. Ale oba tyto pohyby – o 5 respektive 6 procentních bodů – jsou na hranici statistické i obsahové významnosti.

Stagnace postojů může být dána tím, že nejsou moc zakotvené – část rodičů v roce 2009 i 2019 neví a nemá jasné postoje, což redukuje posuny v pocítované důležitosti, ale i tím, že vývoj českého základního školství v některých oblastech stagnuje a důležité jsou tedy podobné reformní kroky jako v roce 2009.

Vývoj vnímání důležitosti reforem: 2009 a nyní

% považující opatření za velmi důležité (známka 1)

Graf 10 „Na ZŠ v rozvinutých zemích nyní probíhají různé změny... Do jaké míry je podle Vás důležité, aby... i u nás?“ Rodiče žáků 9. ročníku ZŠ. 118 respondentů v roce 2019, 583 respondentů v roce 2009. V grafu jsou zobrazena procenta podílu respondentů, kteří v příslušné vlně sběru dat zvolili odpověď „1 – velmi důležité“ a relativní hodnoty posunu mezi lety 2009 a 2019 v procentních bodech.

Co si myslí různé skupiny rodičů

Rodiče s nižším vzděláním častěji považují za velmi důležité ty reformy, které by mohly směřovat ke zlepšení výuky i u znevýhodněných žáků a v regionech či školách s více sociálními problémy.

Reflektují tedy problémy, které se škol jejich dětí častěji týkají. Konkrétně je podle rodičů s nižším vzděláním výrazně důležitější, aby na školách byly omezeny patologické jevy jako šikana nebo záškoláctví (80 % u rodičů bez maturity oproti 69 % u rodičů s VŠ, Tabulka 4), aby učitelé žáky hodnotili i formativně (57 % oproti 41 % dle pořadí) a aby se kladl vyšší důraz na předškolní výuku zejména u sociálně znevýhodněných dětí (38 % oproti 19 %).

Rodiče s vyšším vzděláním naopak vyzdvihují potřebu většího důrazu na porozumění souvislostech, samostatné vyhledávání a aplikaci informací a poznatků (71 % u rodičů s VŠ vzděláním oproti 48 % u rodičů bez maturity). Orientují se tady na reformy obsahu.

Důležitost reforem podle vzdělání rodičů, typu školy a vnímaného materiálního zajištění

(podíl odpovědi „velmi důležité“ v rámci dané skupiny v %)

	vzdělání rodičů			typ školy			aspirace pro děti		
	bez maturity	maturita	VŠ	1. stupeň	2. st. standardní	2. st. výběrová	stačí bez maturity	alespoň maturitu	alespoň VŠ
Důraz na porozumění souvislostem, samostatné myšlení, samostatné vyhledávání informací, méně "biflování", více aplikací naučených poznatků	48	63	71	66	61	64	55	60	70
Větší využití jiných způsobů výuky než klasického výkladu a zkoušení, které umožňují aktivnější zapojení dětí	42	37	37	38	38	37	47	34	39
Změna vztahu učitele a žáka: ze vztahu nadřazený – podřízený by se měl stát partnerský vztah	28	18	16	22	18	18	27	16	21
Rušení výběrových škol na úrovni základní školy (víceletá gymnázia) a podpora společného vzdělávání všech dětí s cílem posílit soudržnost společnosti (soužití občanů z různých společenských vrstev)	20	15	11	16	13	14	25	12	13
Vyšší důraz na předškolní výuku zejména u sociálně znevýhodněných dětí	38	24	19	27	23	21	36	20	27
Aby učitel v rámci hodnocení žáků také vysvětloval, kde jsou jejich silné stránky, a jakým směrem by se v budoucnu mohli zlepšovat (tzv. formativní hodnocení)	57	48	41	46	48	47	51	44	49
Vyšší důraz na občanskou a mediální gramotnost, počítačové schopnosti, schopnost vyznat se ve společnosti (a další tzv. nové kompetence)	41	37	43	39	39	50	42	33	48
Omezení patologických a vyrušujících jevů jako jsou šikana a agrese nebo záškoláctví	80	75	69	75	75	60	79	72	74
Vyšší důraz na podporu mimořádně talentovaných dětí v rámci běžných ZŠ	37	29	33	32	30	43	37	27	37

Tabulka 4 „Na ZŠ v rozvinutých zemích nyní probíhají různé změny... Do jaké míry je podle Vás důležité, aby... i u nás?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V tabulce je zobrazen podíl odpovědi „velmi důležité“ v rámci dané skupiny v procentech. Zelená a červená barva označují skupiny s podstatně vyššími (resp. nižšími) hodnotami.

Rodiče dětí na výběrových školách kladou vyšší důraz na modernizaci obsahu výuky, aby vedle dětí i k občanské, mediální či digitální gramotnosti a častěji považují za důležitou podporu talentů v rámci běžných škol – zde může hrát roli negativní zkušenost, která vedla k odchodu z hlavního proudu školství. Naopak rodiče dětí ze standardních základních škol považují za důležité omezení šikany,

absencí a dalších negativních jevů ve školství, které se týkají „jejich škol“, které mají často nižší kvalitu a sociální status dětí, které do nich chodí.

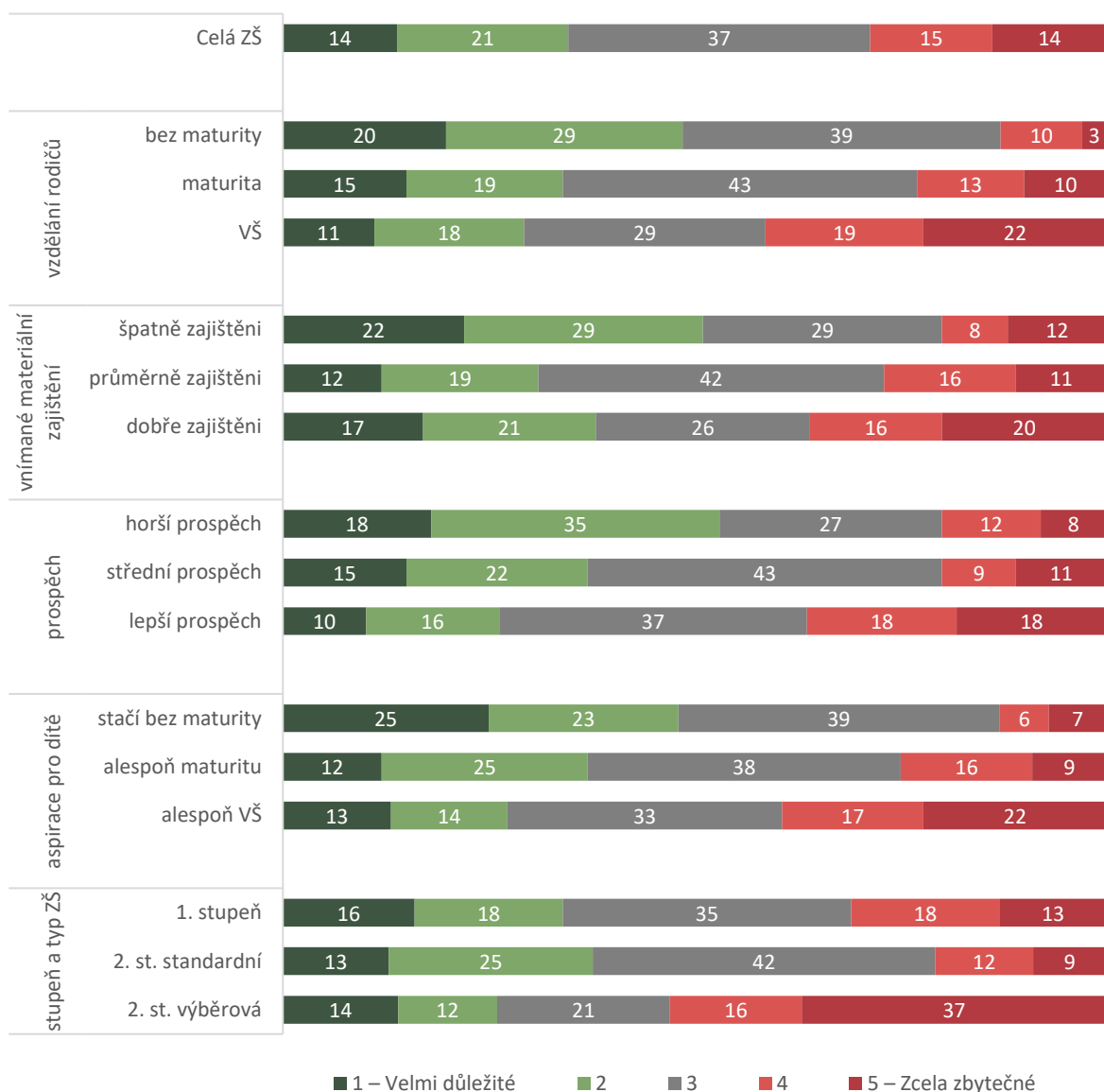
Rodiče s nižším vzděláním, nižšími vzdělanostními aspiracemi a horším sociálním postavením více akcentují opatření k redukci nerovností (podpora předškolního vzdělávání, regulace výběrových škol a víceletých gymnázií).

Postoje k rušení výběrových škol a víceletých gymnázií – jak se liší pohled sociálních skupin

Postoje k jedné z nejvíce kontroverzních diskutovaných reforem – rušení výběrových škol / víceletých gymnázií a omezení selektivity ve školství – se výrazně liší u sociálních skupin rodičů, které tyto školy využívají a těmi, kteří zůstávají v hlavním proudu školství. Rušení výběrových škol považuje za důležité (známky 1 a 2) takřka polovina rodičů bez maturity, se špatným finančním zajištěním a s horším prospěchem dětí. Naopak rodiče s vysokoškolským vzděláním, materiálně zajištění a s dětmi s nadstandardním prospěchem tento krok považují častěji za zbytečný.

Tento vztah ale není absolutní. Je totiž zajímavé, že rušení víceletých gymnázií a výběrových škol považuje za důležité i 26 % rodičů, jejichž děti na nich studují a „jen“ 53 % to považuje za zbytečné (známky 4 a 5). I mezi částí těchto rodičů by tedy mohlo mít společné vzdělávání a omezení selektivity podporu – zřejmě ale závisí na podmínkách jako je zkvalitnění 2. stupně ZŠ či regulace odchodovosti na výběrové školy, aby se nemuseli obávat výrazného zhoršení kvality vzdělávání a přizpůsobovat se tomuto trendu.

Postoje k rušení výběrových škol a víceletých gymnázií podle různých skupin rodičů

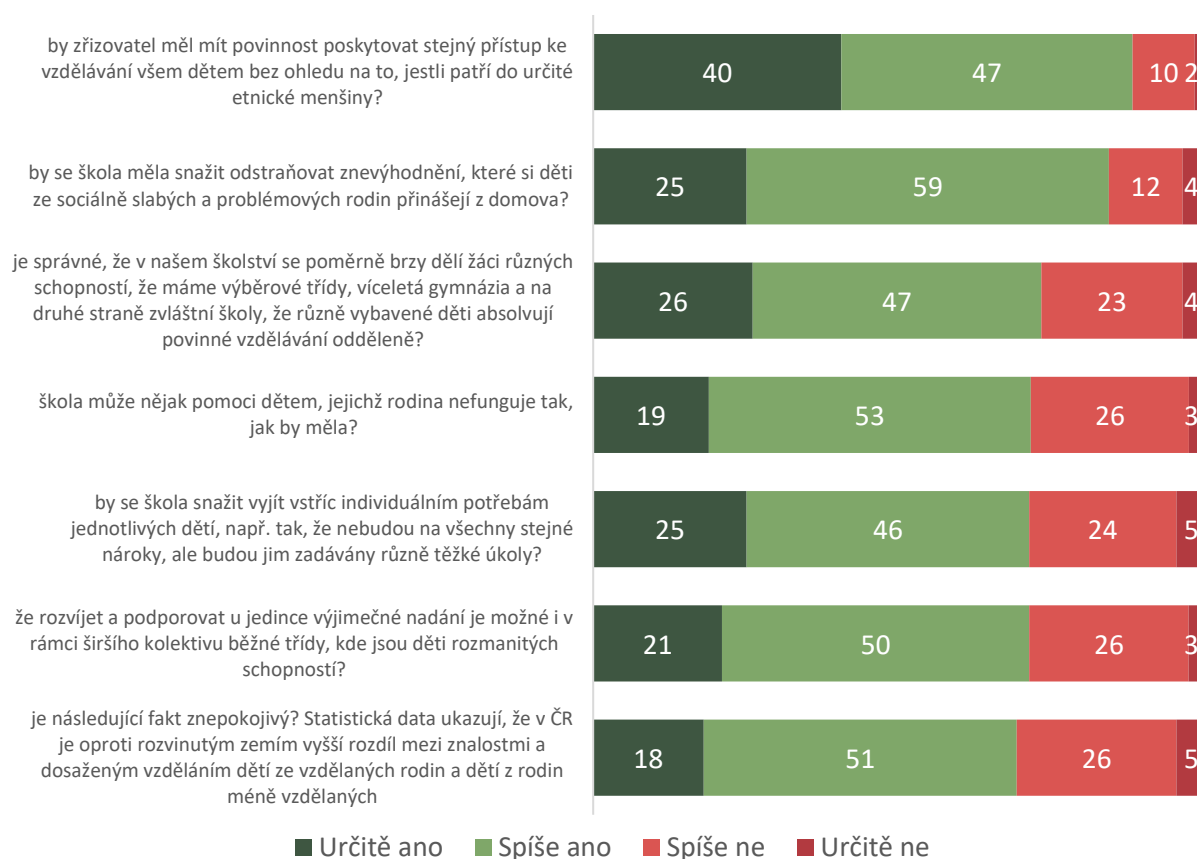

Graf 11 „Na ZŠ v rozvinutých zemích nyní probíhají různé změny... Do jaké míry je podle Vás důležité, aby... i u nás? | Rušení výběrových škol na úrovni základní školy (víceletá gymnázia) a podpora společného vzdělávání všech dětí s cílem posílit soudržnost společnosti (soužití občanů z různých společenských vrstev)“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí v dané skupině.

6.2. Nerovnosti

V postojích k nerovnostem drtivá většina rodičů (přes 85 %) souhlasí s výroky, že vzdělávání by mělo být dětem poskytováno bez rozdílu jejich etnicity a školy by se měly snažit odstraňovat znevýhodnění některých dětí z domova. I s ostatními výroky týkajícími se rozvoje a pomoci dětem z nefungujících rodin, se specifickými potřebami rodiče většinou souhlasí. Je ale třeba si povšimnout velkého zastoupení střední odpovědi „spíše ano“ a „spíše ne“, které signalizuje, že v této oblasti rodiče často neví a nemají příliš jasné postoje.

Postoje rodičů k nerovnostem ve vzdělávání. Souhlasíte s tím, že ...

Graf 12 „Odpovězte prosím na následující otázky. - Myslíte si že...?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Velké nerovnosti v českém vzdělávání a závislost výsledku na sociálním původu dětí považují za znepokojivé dvě třetiny rodičů. Paradoxem přístupu rodičů však je, že přesto, že podporují opatření na pomoc znevýhodněným dětem a nesouhlasí s tím, že úspěch je podmíněn sociálním původem, většina z nich souhlasí s ranou selekcí dětí – tedy jejich oddělováním na víceletá gymnázia na jedné straně a speciální školy na straně druhé. Tato otázka byla ponechána z roku 2009 a může být ovlivněna negativním postojem části rodičů k inkluzi – tedy nemusí reflektovat jen postoj k selektivě pomocí víceletých gymnázií, k nimž je postoj ambivalentní (viz kapitola výše).

Rozklíčovat postoje ke společnému vzdělávání a selektivě pomáhá zkřížení dvou otázek z baterie. Takřka polovina (47,5 %) rodičů totiž souhlasí s tím, že rozvíjet a podporovat nadané jedince je možné i v rámci běžné heterogenní třídy, a zároveň souhlasí s tím, že jsou děti časně rozdělovány do

elitnějších a horších škol. Tato velká část rodičů zřejmě předpokládá, že při rozdělení dětí se talenty rozvinou lépe a dopad na zbytek vzdělávací soustavy je omezený. Což je však v rozporu s některými zjištěními o tom, že přidaná pedagogická hodnota řady víceletých gymnázií je omezená a dopady na pokles profesního optimismu učitelů na tzv. zbytkových školách mohou být zásadní (Straková, Greger 2018, Straková 2017).

Konzistentní postoj proti selektivitě (děti lze rozvíjet v heterogenních třídách a oddělování je špatné) má 19 % rodičů a konzistentní postoj pro selektivitu (děti nelze rozvíjet v heterogenních třídách a oddělování je správné) má 27 % rodičů. Zbytek (6,5 %) si zřejmě myslí, že rozvoj dětí v heterogenních kolektivech je například v Česku velmi obtížný, ale s jejich časným rozdělováním ideově nesouhlasí.

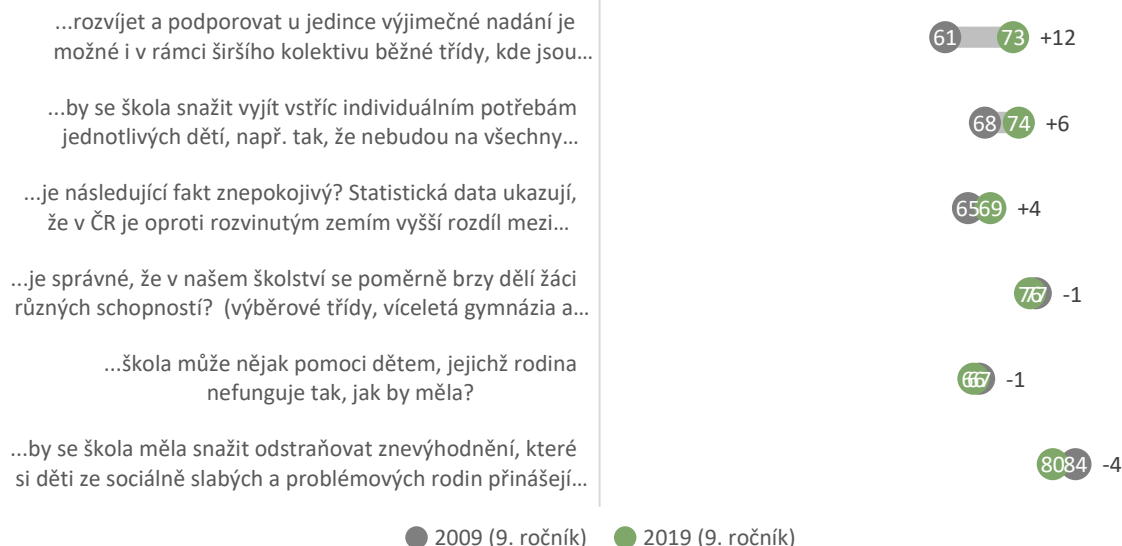
		Myslíte si, že rozvíjet a podporovat u jedince výjimečné nadání je možné i v rámci širšího kolektivu běžné třídy, kde jsou děti rozmanitých schopností?	
		ANO	NE
Je podle Vás správné, že v našem školství se poměrně brzy dělí žáci různých schopností, že máme výběrové třídy, víceletá gymnázia a na druhé straně zvláštní školy, že různě vybavené děti absolvují povinné vzdělávání odděleně?	ANO	47,5 %	26,9 %
	NE	19,1 %	6,5 %

Tabulka 5 Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V tabulce jsou zobrazeny podíly jednotlivých kombinací odpovědí na obě příslušné otázky.

Vývoj postojů

Jediným postojem, u kterého lze sledovat výrazná dynamika od roku 2009, je důvěra rodičů v to, že výjimečné nadání dítěte lze rozvíjet i v rámci širšího a heterogenního kolektivu dětí. Souhlas s tímto postojem narostl mezi rodiči deváťáků, kteří byli dotazováni v obou letech, ze 61 na 73 %. Do posunu ostatních konkrétních postojů se to neprojevovalo. Je to však možno vnímat jako nárůst obecné podpory myšlenky společného vzdělávání, jejíž realizace je však v Česku limitována podobou začleňování znevýhodněných na straně jedné a kvalitou a individualizací výuky na druhém stupni standardních základních škol na straně druhé.

Vývoj odpovědí na otázky o nerovnostech ve vzdělávání (rodiče žáků v 9. ročníku)

Graf 13 „Odpovězte prosím na následující otázky. - Myslíte si že...?“ Rodiče žáků 9. ročníku ZŠ. 118 respondentů v roce 2019, 583 respondentů v roce 2009. V grafu jsou zobrazena procenta podílu respondentů, kteří v příslušné vlně sběru dat zvolili odpovědi „určitě ano“ a „spíše ano“ a relativní hodnoty posunu mezi lety 2009 a 2019 v procentních bodech.

Co si myslí různé skupiny rodičů

Obecně můžeme říci, že rodiče s vyšším vzděláním, rodiče žáků výběrových škol a rodiče žáků s lepším prospěchem jsou častěji zastánci selektivity v základním školství (Tabulka 6). Například fakt, že úspěch ve škole je v ČR silně spojen s kulturním kapitálem rodiny, ze které děti pocházejí, pro ně častěji není znepokojivý (60 % u rodičů s VŠ oproti 81 % bez maturity, 63 % u rodičů žáků z výběrových škol oproti 73 % u rodičů žáků standardních druhých stupňů ZŠ).

Rodiče žáků s lepším prospěchem a rodiče žáků výběrových škol na druhém stupni ZŠ si také častěji myslí, že je správné, že v ČR už od poměrně raného věku různě vybavené děti absolvují povinné vzdělávání odděleně. Myslí si to okolo 80 % z nich.

Rodiče s vyšším vzděláním zároveň ale nejenom častěji souhlasí se selektivitou na ZŠ – častěji zároveň nevěří, že by to na základní škole mohlo fungovat bez ní. Konkrétně méně často věří, že by se škola měla snažit vyjít vstříc individuálním potřebám jednotlivých dětí (67 % rodičů s VŠ oproti 79 % rodičů bez maturity) a méně často si myslí, že je možné rozvíjet u jedince výjimečné nadání i v rámci širšího kolektivu běžné třídy, kde jsou děti rozmanitých schopností (63 % rodičů s VŠ oproti 81 % rodičů bez maturity).

Rodiče s nižším vzděláním a rodiče žáků nevýběrových škol, nebo nižším prospěchem častěji věří vzdělávání v heterogenních kolektivech. Nicméně i mezi nimi si zhruba dvě třetiny myslí, že časné rozdělování žáků podle schopností je správné.

Do postojů skupin respondentů se tak zřejmě promítají osobní zájmy a zkušenosti, ale zatímco u rodičů z vyšších socioekonomických skupin jsou jednotlivé postoje a vzdělanostní dráhy konzistentní, ty z nižších skupin často patří mezi typ respondentů, který selektivitu nepovažuje za nutnou, ale efektivnější, ačkoli z ní sami příliš netěží.

Postoje rodičů k nerovnostem ve vzdělávání podle vzdělání rodičů, typu navštěvované školy a prospěchu jejich dětí

(podíl odpovědí „určitě ano“ a „spíše ano“ v rámci dané skupiny v %)

	vzdělání rodičů			typ školy			prospěch dětí		
	bez maturity	maturita	VŠ	1. stupeň	2. st. standardní	2. st. výběrová	Horší prospěch	Střední prospěch	Lepší prospěch
Myslíte si, že by se škola měla snažit odstraňovat znevýhodnění, které si děti ze sociálně slabých a problémových rodin přinášejí z domova?	86	87	80	85	85	80	90	86	81
Je podle Vás správné, že v našem školství se poměrně brzy dělí žáci různých schopností, že máme výběrové třídy, víceletá gymnázia a na druhé straně zvláštní školy, že různě vybavené děti absolvují povinné vzdělávání odděleně?	71	73	73	78	66	82	65	64	80
Měla by se škola snažit vyjít vstříc individuálním potřebám jednotlivých dětí, např. tak, že nebudou na všechny stejné nároky, ale budou jim zadávány různé těžké úkoly?	79	70	67	70	72	73	77	71	69
Může škola nějak pomoci dětem, jejichž rodina nefunguje tak, jak by měla?	75	72	69	74	69	75	75	72	66
Statistická data ukazují, že v ČR je oproti rozvinutým zemím vyšší rozdíl mezi znalostmi a dosaženým vzděláním dětí ze vzdělaných rodin a dětí z rodin méně vzdělaných. Je podle Vás tento fakt znepokojivý?	81	72	60	68	73	63	77	69	63
Myslíte si, že rozvíjet a podporovat u jedince výjimečné nadání je možné i v rámci širšího kolektivu běžné třídy, kde jsou děti rozmanitých schopností?	81	72	63	71	71	62	73	71	68
Měl by podle vás zřizovatel školy (zřizovateli mohou být ministerstvo, kraje, obce, církve nebo soukromé subjekty) mít povinnost poskytovat stejný přístup ke vzdělávání všem dětem bez ohledu na to, jestli patří do určité etnické menšiny?	86	88	86	92	83	85	84	85	88

Tabulka 6 „Odpovězte prosím na následující otázky. - Myslíte si že...?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V tabulce je zobrazen podíl odpovědí „určitě souhlasím“ a „spíše souhlasím“ v rámci dané skupiny v procentech. Zelená a červená barva označují skupiny s podstatně vyššími (resp. nižšími) hodnotami.

Faktorová analýza postojů k nerovnostem ukazuje, že v postojích lze nalézt tři faktory: 1) míra znepokojení z nerovností ve vzdělávání související s kritickým pohledem na včasné rozdělování dětí (OBAVY Z NEROVOSTÍ A SELEKTIVITY), 2) míra souhlasu s rovným přístupem k etnickým menšinám ve vzdělávání (SEGREGACE), 3) míra souhlasu se specifickou podporou znevýhodněných žáků a žáků se speciálními potřebami či nadáním (INDIVIDUALIZACE A PODPORA).

Typy rodičů se tedy liší zejména v prvním aspektu – v míře obav z nerovností a selektivity.

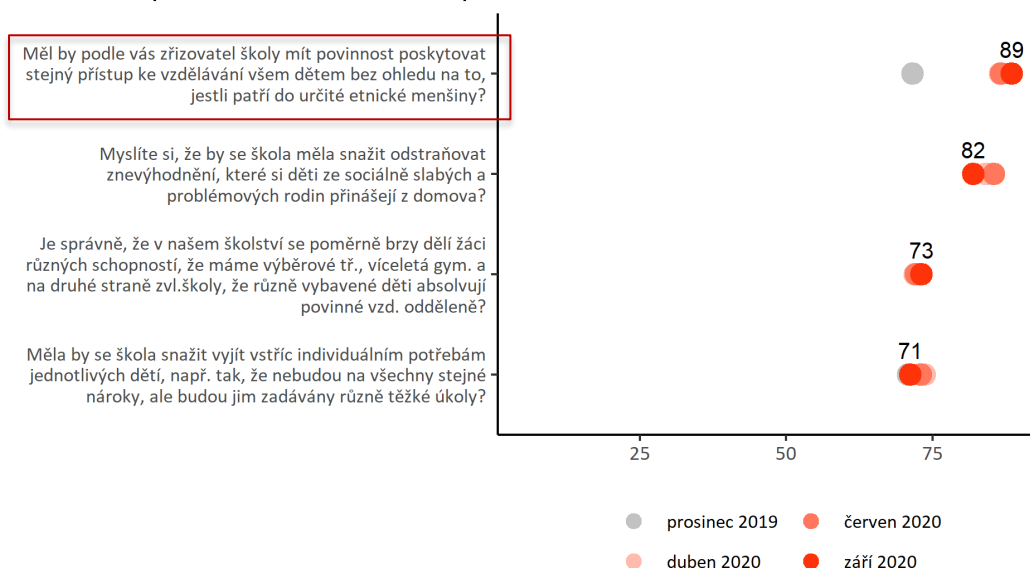
Vývoj během pandemie

Pandemie výrazně nezměnila pohled rodičů na nerovnosti ve vzdělávání. Většina rodičů na jednu stranu souhlasila, že by vzdělávací systém měl redukovat nerovnosti ve vzdělávání, a na druhou stranu souhlasila s brzkou selekcí dětí včetně víceletých gymnázií a zvláštních škol (dnes škol speciálních). K zvýšení míry souhlasu mezi prosincem 2019 a listopadem 2020 došlo pouze u otázky, jestli by měl zřizovatel mít povinnost poskytovat stejný přístup ke vzdělávání všem dětem bez ohledu na etnicitu. Míra souhlasu vzrostla ze 72 % na 89 %, což je statisticky významný rozdíl. Je možné, že posun u této otázky je spojený s distanční výukou. Děti ze sociálně slabších rodin a romských rodin byly často vyčleněny z distanční výuky, většinou kvůli chybějící technice. To mohli rodiče reflektovat jako selhání školy a zřizovatele poskytovat stejný přístup ke vzdělávání. Nárůst u této otázky byl podobný pro méně i více vzdělané rodiče, tak pro rodiče s dětmi na prvním i druhém stupni.

Většina rodičů podporovala inkluzivní vzdělávací politiky již před pandemií, a to je jeden z možných důvodů, proč se názory dále neproměňovaly. Naše data navíc nedokáží zachytit, do jaké míry se shoduje deklaratorní souhlas v dotazníku s reálnou podporou inkluzivních vzdělávacích politik. Respondenti mohou být například ovlivněni tím, že předpokládají, že se od nich určitý názor na vzdělávací politiky očekává. To by mohlo například vysvětlovat, proč rodiče měli do určité míry protichůdný pohled v tom, že podporovali poskytování stejného přístupu a zároveň brzkou selekci dětí do různých typů tříd a škol, která podle řady expertů spíše zvyšuje nerovnosti ve vzdělávání.

Postoje ke vzdělávacím nerovnostem

součet odpovědí "určitě ano" a "spíše ano"

Graf 14 „Odpovězte prosím na následující otázky. - Myslíte si že...?“ Všichni respondenti. Vývoj v čase od prosince 2019 do září 2020. Rodiče žáků ZŠ. Počet respondentů 849 (prosinec 2019), 741 (duben 2020), 570 (červen 2020), 501 (září 2020). V grafu jsou zobrazena procenta podílu respondentů, kteří v příslušné vlně odpověděli „určitě ano“ nebo „spíše ano“. V grafu jsou popsána pouze procenta odpovědí ze září 2020, podle kterých jsou zároveň seřazeny jednotlivé položky.

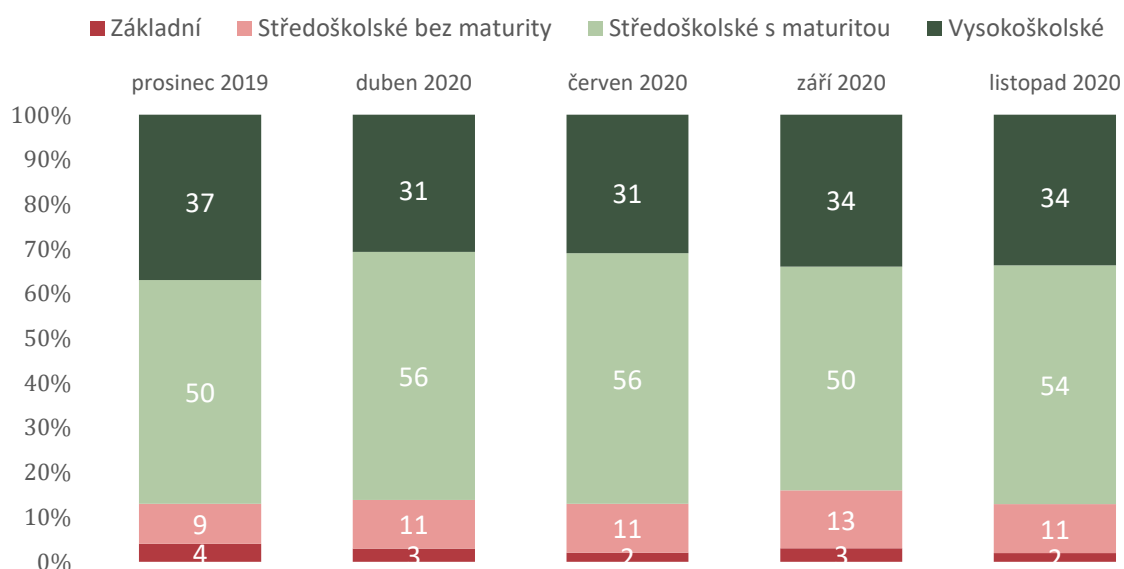
7. Aspirace

Vývoj během pandemie

Před pandemií a během pandemie jsme se rodičů ptali na jejich aspirace ohledně vzdělání svých dětí. Rodiče uváděli, jakého minimálního vzdělání by chtěli, aby jejich děti dosáhli, a měli přitom na výběr ze čtyř možností: základní, středoškolské bez maturity, středoškolské s maturitou a vysokoškolské. Otázka se ptala na minimum, nikoli na ideální scénář, který by si rodiče představovali.

Přibližně třetina rodičů ve všech šetřeních chtěla, aby jejich dítě dosáhlo vysokoškolského vzdělání, a přibližně polovina středoškolského vzdělání s maturitou. Pouze necelých 15 % rodičů chtělo, aby jejich dítě minimálně dosáhlo některého z nižších stupňů vzdělání. Mezi šetřeními došlo ke statisticky významnému poklesu aspirací mezi prosincem 2019 a dubnem 2020. V tomto období se snížil podíl rodičů, kteří chtěli, aby jejich dítě dosáhlo (minimálně) vysokoškolského vzdělání z 37 % na 31 %. To bylo kompenzováno nárůstem podílu rodičů, kteří chtěli, aby jejich dítě dosáhlo alespoň středoškolského vzdělání s maturitou z 50 % na 56 %. Během dalších vln šetření na jaře a na podzim se aspirace částečně vrátily na původní hodnoty, kde v září ani v listopadu nemůžeme zamítnout hypotézu, že se aspirace oproti prosinci 2019 nezměnily (rozdíl je v rámci 3 až 4 procentních bodů).

Minimálně jaké vzdělání chtějí rodiče pro své děti?

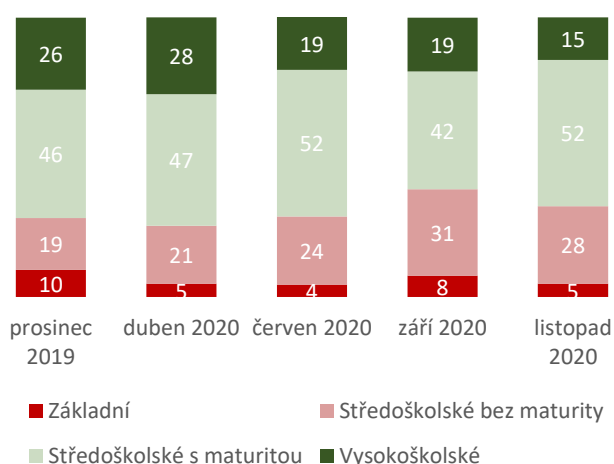
Graf 15 „Minimálně kterého z následujících stupňů vzdělání byste chtěl/a, aby Vaše dítě v budoucnosti dosáhlo?“ Všichni respondenti. Vývoj v čase od prosince 2019 do listopadu 2020. Rodiče žáků ZŠ. Počet respondentů 849 (prosinec 2019), 741 (duben 2020), 570 (červen 2020), 501 (září 2020), 601 (listopad 2020). V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Vývoj od prosince 2019 do listopadu 2020 se nicméně liší podle vzdělání rodičů. U rodičů s maturitním a vyšším vzděláním došlo k poklesu aspirací v dubnu a hodnoty se postupně vracely na původní hodnoty do listopadu. Konkrétně, mezi prosincem 2019 a dubnem 2020 se snížil podíl více vzdělaných rodičů, kteří uvedli, že by chtěli, aby jejich dítě dosáhlo vysokoškolského vzdělání z 42 % na 32 %. Tento podíl se ale postupně zvyšoval a již v září byl s hodnotou 40 % velmi podobný hodnotám před pandemií stejně jako následné hodnoty v listopadu (41 %). Naproti tomu u méně vzdělaných rodičů nedošlo

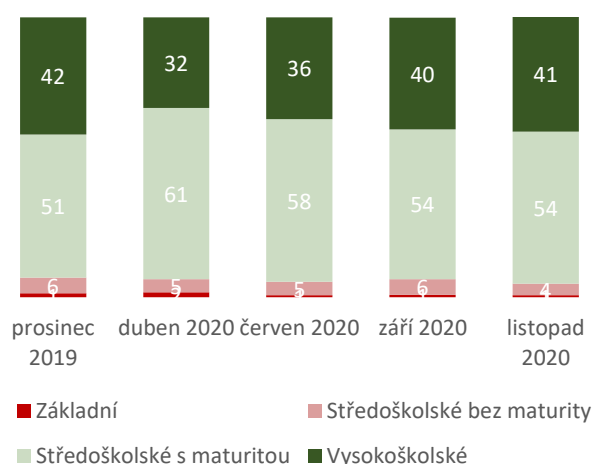
k poklesu v dubnu, ale až v červnu, který pokračoval částečně i na podzim. V listopadu bylo o 11 procentních bodů méně rodičů, kteří chtěli, aby jejich dítě dosáhlo vysokoškolského vzdělání (15 % vs. 26 %) oproti prosinci 2019. Zároveň došlo k mírnému nárůstu v podílu aspirací na maturitní vzdělání (52 % vs. 46 %) a ke statisticky významnému nárůstu aspirací u středoškolského vzdělání bez maturity (28 % vs. 19 %). Vzhledem k tomu, že vzorek rodičů s nižším vzděláním je v našem šetření omezený, nemůžeme vyvozovat definitivní závěry ohledně poklesu aspirací. Aspirace rodičů nicméně hrají důležitou roli jak pro naplňování vzdělávacího potenciálu dětí, tak například pro výběr střední školy, a to především u sociálně znevýhodněných rodin. Naše výsledky proto mohou sloužit především jako důvod dalšího monitorování a hlubší analýzy.

Minimálně jaké vzdělání chtějí rodiče pro své děti?

Rodič bez maturitního vzdělání

Rodič s maturitním vzděláním

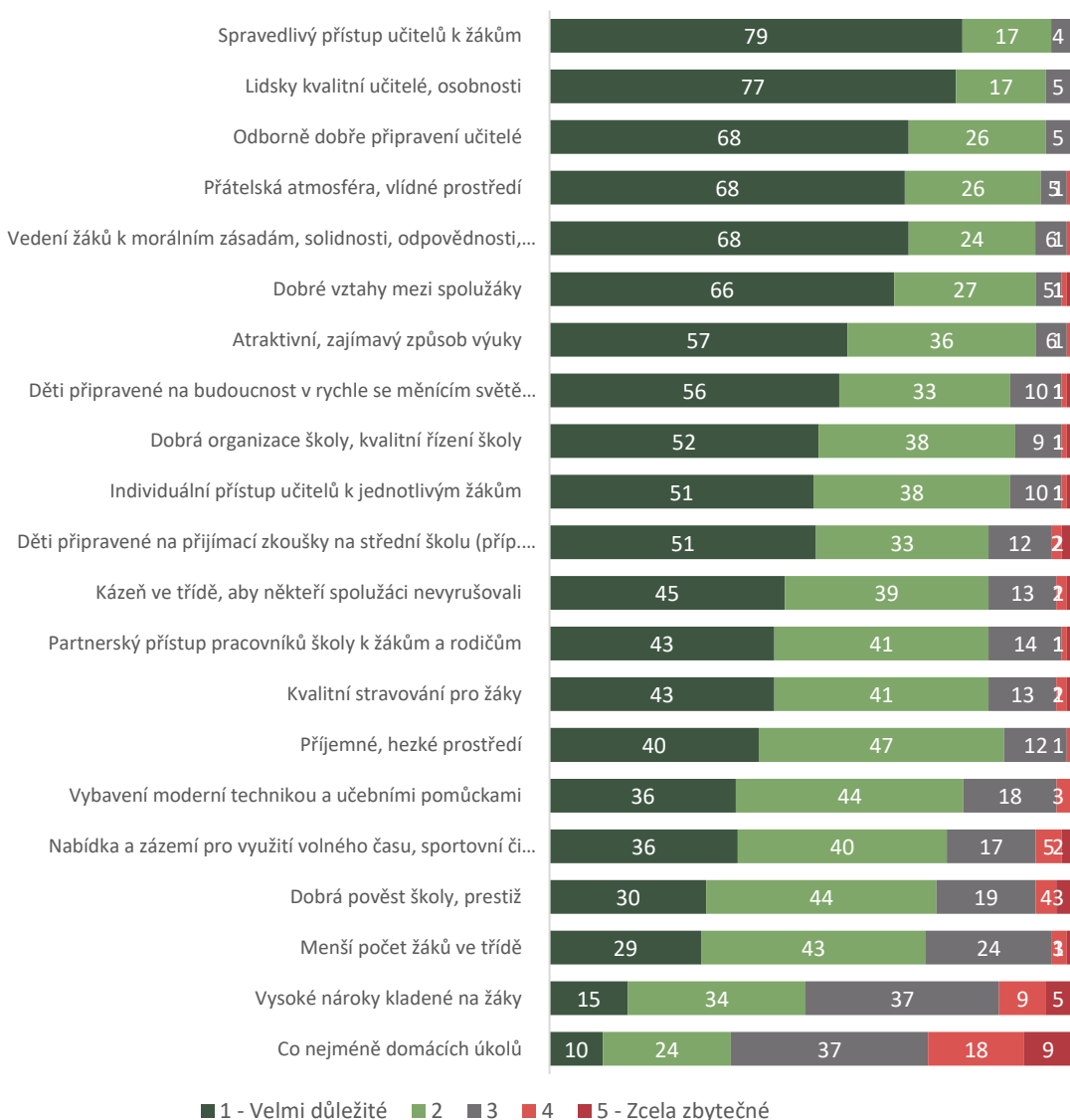
Grafy 16 a 17 „Minimálně kterého z následujících stupňů vzdělání byste chtěl/a, aby Vaše dítě v budoucnosti dosáhlo?“ Všichni respondenti podle vzdělání rodiče. Vývoj v čase od prosince 2019 do listopadu 2020. Rodiče žáků ZŠ. Počet respondentů rodiče bez maturitního vzdělání – 240 (prosinec 2019), 284 (duben 2020), 166 (červen 2020), 146 (září 2020), 174 (listopad 2020), rodiče s maturitním a vyšším vzděláním – 609 (prosinec 2019), 457 (duben 2020), 405 (červen 2020), 356 (září 2020), 427 (listopad 2020). V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

8. Ideální škola a realita

8.1. Podoba ideální školy

Kdyby si rodiče žáků mohli pro své děti zvolit ideální základní školu, bylo by pro ně ze všeho nejdůležitější, aby v ní učitelé k žákům přistupovali spravedlivě (79 %) a aby učitelé samotní byli osobnostmi vysokých lidských kvalit (77 %) (viz Graf 18). Na druhé straně by pro rodiče bylo nejméně důležité, aby na jejich děti v takové škole byly kladeny vysoké nároky (15 %), ale zároveň aby žáci dostávali co nejméně úkolů. Za velmi důležité rodiče obecně považují častěji ty aspekty, které se týkají přístupu k žákům a atmosféry ve škole či vztahů, spíše než konkrétních podob výuky nebo školní budovy.

Důležitost aspektů podoby ideální ZŠ podle rodičů žáků ZŠ

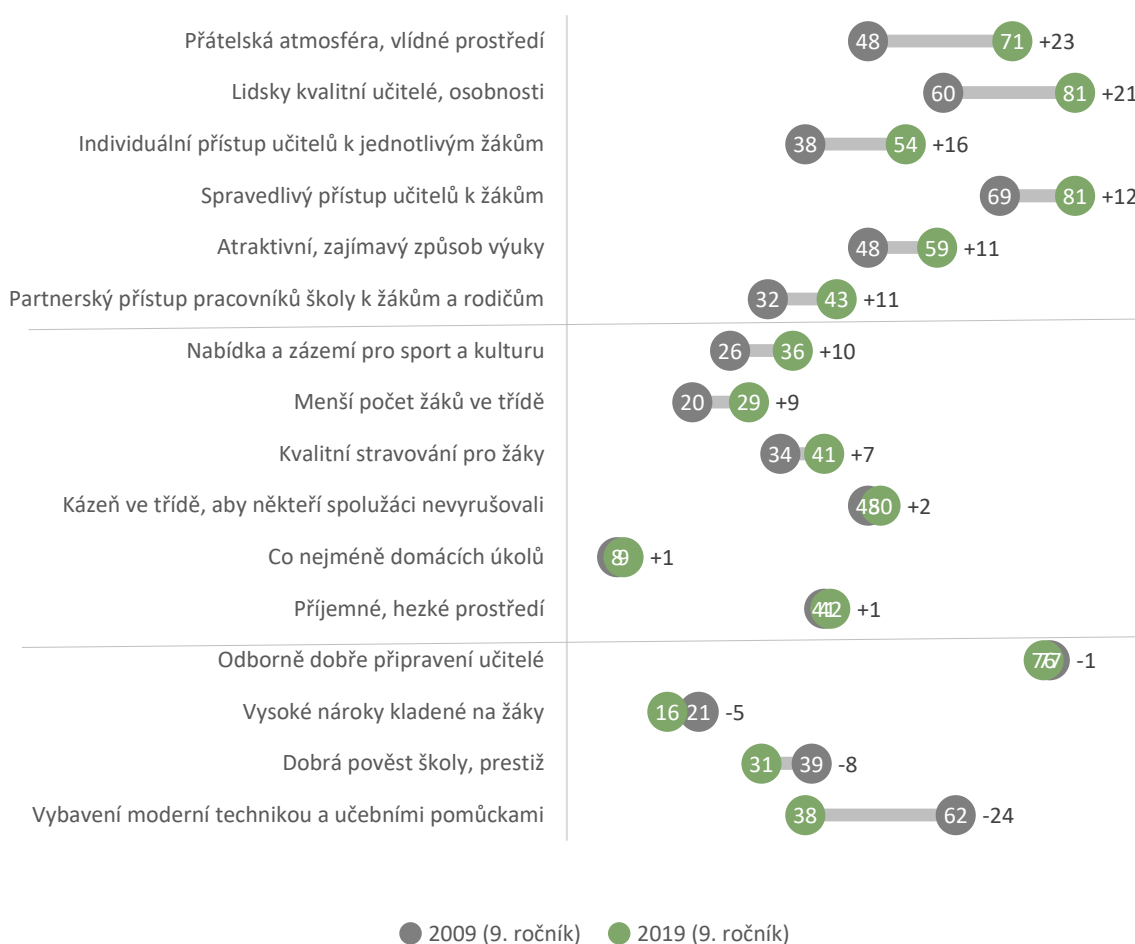

Graf 18 „Kdybyste měl(a) příležitost nalézt pro své dítě školu podle Vašich představ, čím by se vyznačovala?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Vývoj postojů

Tato tendence v hodnocení důležitosti aspektů podoby ideální ZŠ je u rodičů žáků navíc ještě silnější než před deseti lety (viz Graf 19). Na jedné straně považovali v roce 2019 rodiče žáků 9. ročníku ZŠ aspekty jako je přátelská atmosféra a vřídé prostředí (+23 p. b.) nebo učitele, kteří jsou lidsky kvalitními osobnostmi (+21 p. b.), za výrazně důležitější než v roce 2009. Na straně druhé vybavení školy moderní technikou a učebními pomůckami považovaly v roce 2009 za velmi důležitou tři pětiny rodičů žáků 9. ročníku ZŠ (62 %) a v roce 2019 už to byly pouze necelé dvě pětiny (38 %). Tento výrazný posun může být dán tím, že dnes už jsou učebny vybavenější, ale do velké míry také poklesem jistého techno-optimismu rodičů a vyšším důrazem na „měkké“ kvality školy a snížením důrazu na čistě výkonové zaměření vzdělávání.

Které vlastnosti ideální ZŠ považují rodiče žáků v 9. ročníku za velmi důležité – vývoj mezi lety 2009 a 2019

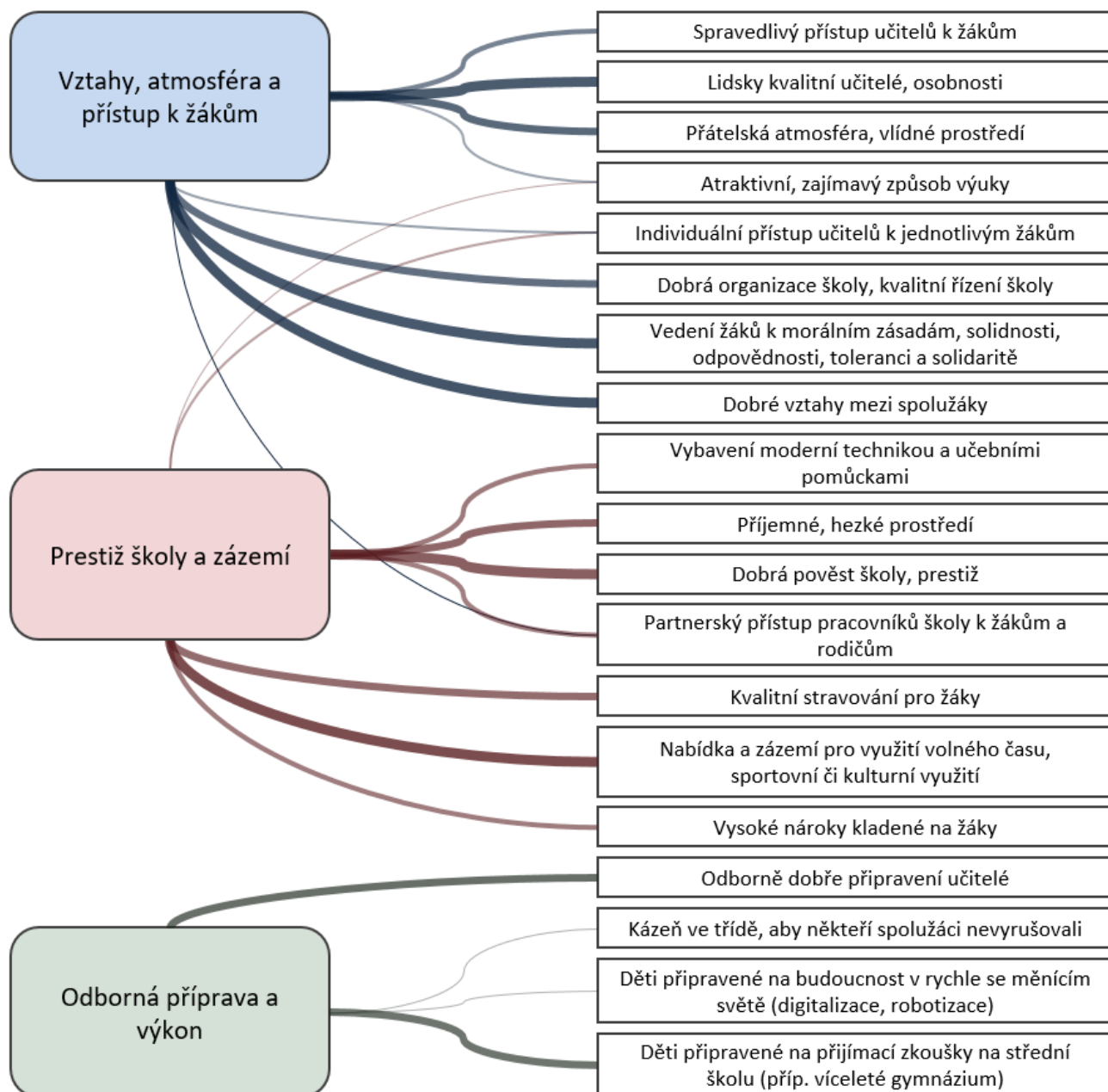

Graf 19 „Kdybyste měl(a) příležitost nalézt pro své dítě školu podle Vašich představ, čím by se vyznačovala?“ Rodiče žáků 9. ročníku ZŠ. 118 respondentů v roce 2019, 583 respondentů v roce 2009. V grafu jsou zobrazena procenta podílu respondentů, kteří v příslušné vlně sběru dat zvolili odpověď „velmi důležité“ a relativní hodnoty posunu mezi lety 2009 a 2019 v procentních bodech.

Co si myslí různé skupiny rodičů

V tom, které aspekty podoby ideální ZŠ pro své děti považují rodiče školáků za důležité, existují tři hlavní typy preferencí. Ty dobře znázorňují výsledky faktorové analýzy (viz Obrázek 1), které nám u každého aspektu podoby ideální ZŠ ukazují, nakolik je u rodičů, kteří považují daný aspekt za důležitý, pravděpodobné, že budou (nebo naopak nebudou) za důležité považovat i ostatní faktory. Díky tomu jsme mohli rozdělit jednotlivé aspekty podoby ideální ZŠ do tří skupin, ve kterých spolu aspekty silně souvisí. V tom, co rodiče školáků považují u školy za důležité, jsou tedy následující hlavní tendence:

1. **Vztahy, atmosféra a přístup k žákům** – první postojovou orientací mezi rodiči je zakládat si u školy zejména na tom, aby jejich děti měly mezi svými spolužáky dobré vztahy, učitelé je vedli k morálním zásadám a hodnotám, a zároveň byli učitelé ve škole lidsky kvalitními osobnostmi, které k dětem přistupují spravedlivě. Kromě přátelské atmosféry a vlídného prostředí je pro ně ale důležité i to, aby škola byla dobře řízená.
2. **Prestiž školy a zázemí** – druhou silnou kombinací postojů je dbání především na to, aby škola dětem nabízela dobré zázemí pro kulturní a sportovní vyžití, kvalitní stravování, a aby prostředí školy hezky vypadalo a škola byla vybavena moderní technikou a pomůckami. Taková ideální škola by měla mít také dobrou pověst a prestiž, klást na děti vysoké nároky a pěstovat k zaměstnancům školy, žákům i rodičům partnerský přístup.
3. **Odborná příprava a výkon** – třetím postojem, který ovlivňuje představu rodičů o ideální ZŠ pro jejich děti, je zaměření na odbornou přípravu dětí a jejich výkon. Nejdůležitějšími aspekty ideální ZŠ v této orientaci jsou odborně dobře vybavení učitelé a příprava dětí na přijímací zkoušky do dalších stupňů vzdělávání.

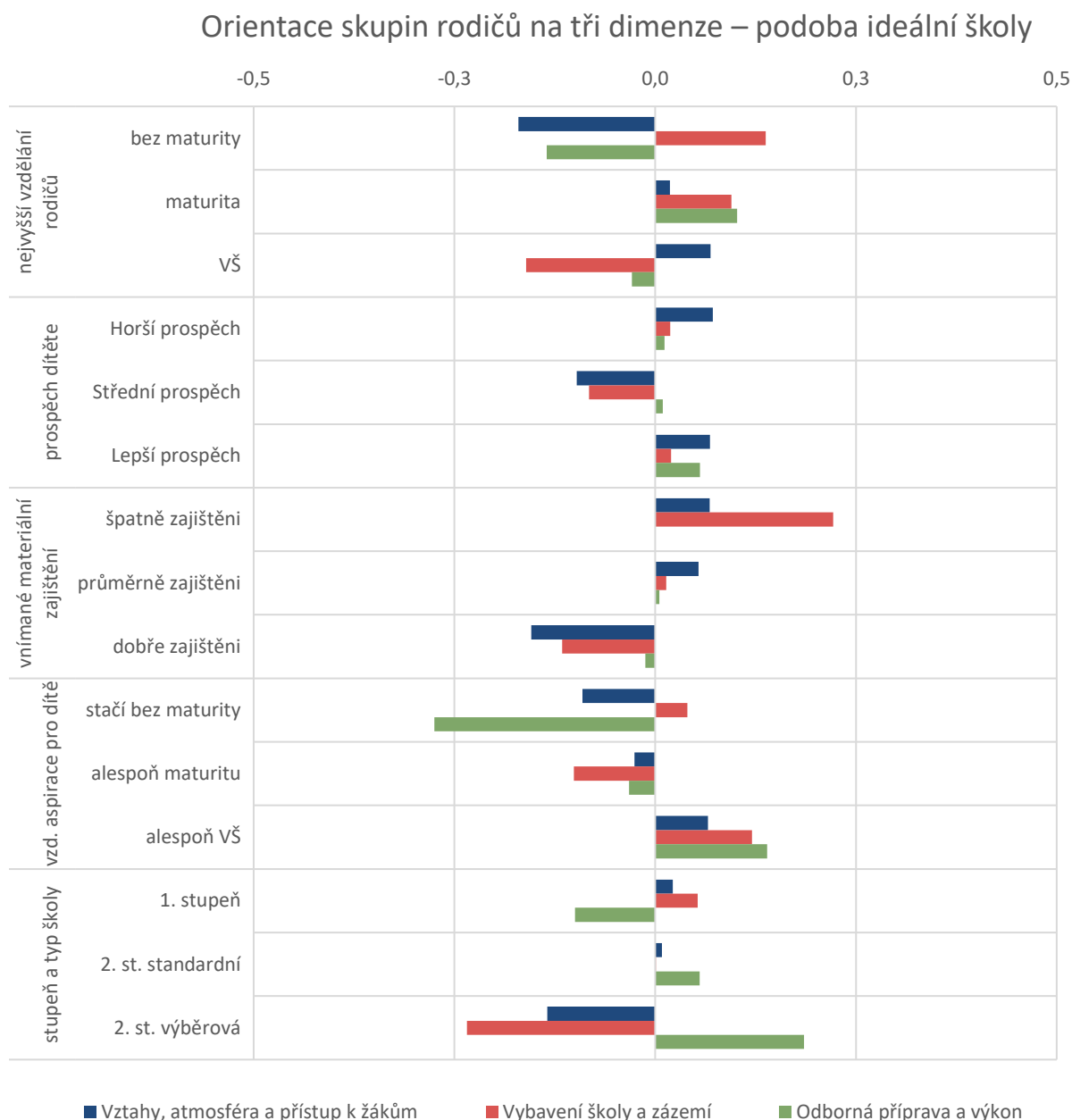

Obrázek 1 Faktorové zátěže: „Kdybyste měl(a) příležitost nalézt pro své dítě školu podle Vašich představ, čím by se vyznačovala?“ Tloušťka spojnic na obrázku znázorňuje faktorové zátěže. Ukazuje, nakolik daný výrok souvisí s obecnou orientací o představou o funkci školy – tedy s faktorem. Využita byla rotace direct oblmin, v obrázku jsou zobrazeny pouze faktorové zátěže větší než 0,35.

Aspekt *Odborné připravenosti a výkonu* je velmi důležitý pro rodiče s dětmi na víceletých gymnáziích a výběrových třídách druhého stupně. Paradoxní se přitom může zdát, že ho nijak zvlášť nezdůrazňují rodiče s vysokoškolským vzděláním. Podrobnější rozklad ukazuje, že nejvyšší důraz na *Odbornou připravenost a výkon* mají rodiče se středním vzděláním, jejichž dítě studuje výběrové školy. Tito rodiče mají vysoké aspirace, ale stále tradičnější představy o školství. Rodiče vysokoškoláci tento rozměr vzdělávání mohou považovat za samozřejmý a jejich vnímání ideální školy se více liberalizuje – tedy preferují i „měkké“ kvality školy jako jsou *Vztahy, atmosféra a přístup k žákům*.

Vybavení a zázemí školy často preferují materiálně méně zajištění a vzdělaní rodiče. Rodiče těmto věcem připisovali výraznou důležitost před 10 lety. Ukazuje se tedy, že nižší socioekonomické skupiny

přejímají některé postoje ke škole a vzdělávání, které ve vyšších třídách rezonovaly v nedávné minulosti.

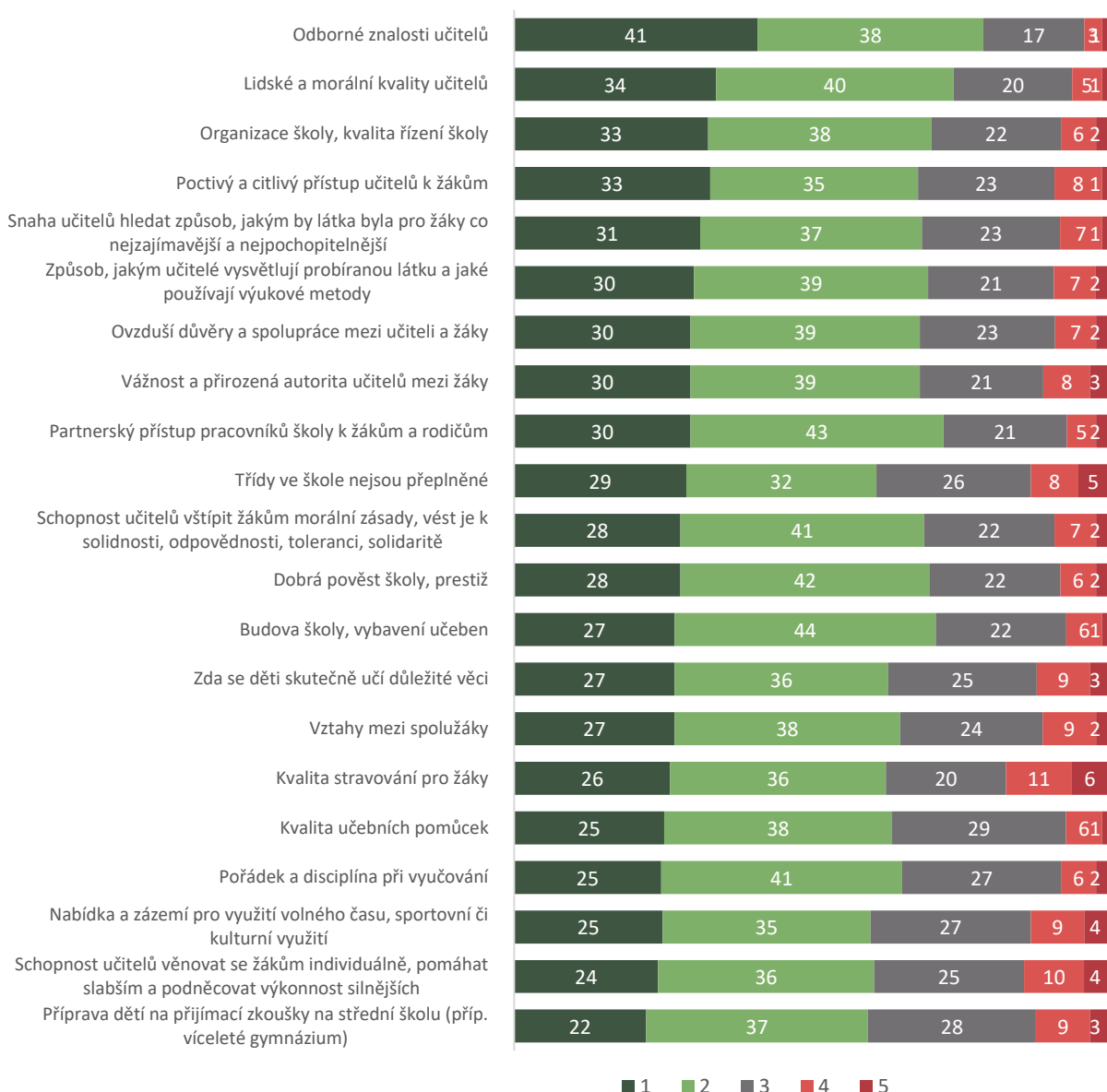

Graf 20 Faktorové skóry: „Kdybyste měl(a) příležitost nalézt pro své dítě školu podle Vašich představ, čím by se vyznačovala?“ V grafu je zobrazena míra, v níž dané skupiny rodičů inklinují k příslušné postojové tendenci.

8.2. Hodnocení vlastní školy

Celkově jsou rodiče s jednotlivými aspekty kvality školy, kterou navštěvuje jejich dítě, spíše spokojeni – u všech položek označovali většinou svoji školu známkami 1 nebo 2 (viz Graf 21). Tím pádem spočívá většina rozdílů ve známkování škol rodiči v krajních známkách, typicky v tom, jestli označovali školu nejlepší známkou 1, nebo ne.

Oznámkování ZŠ, kterou navštěvuje vlastní dítě (řazeno podle průměrné známky)

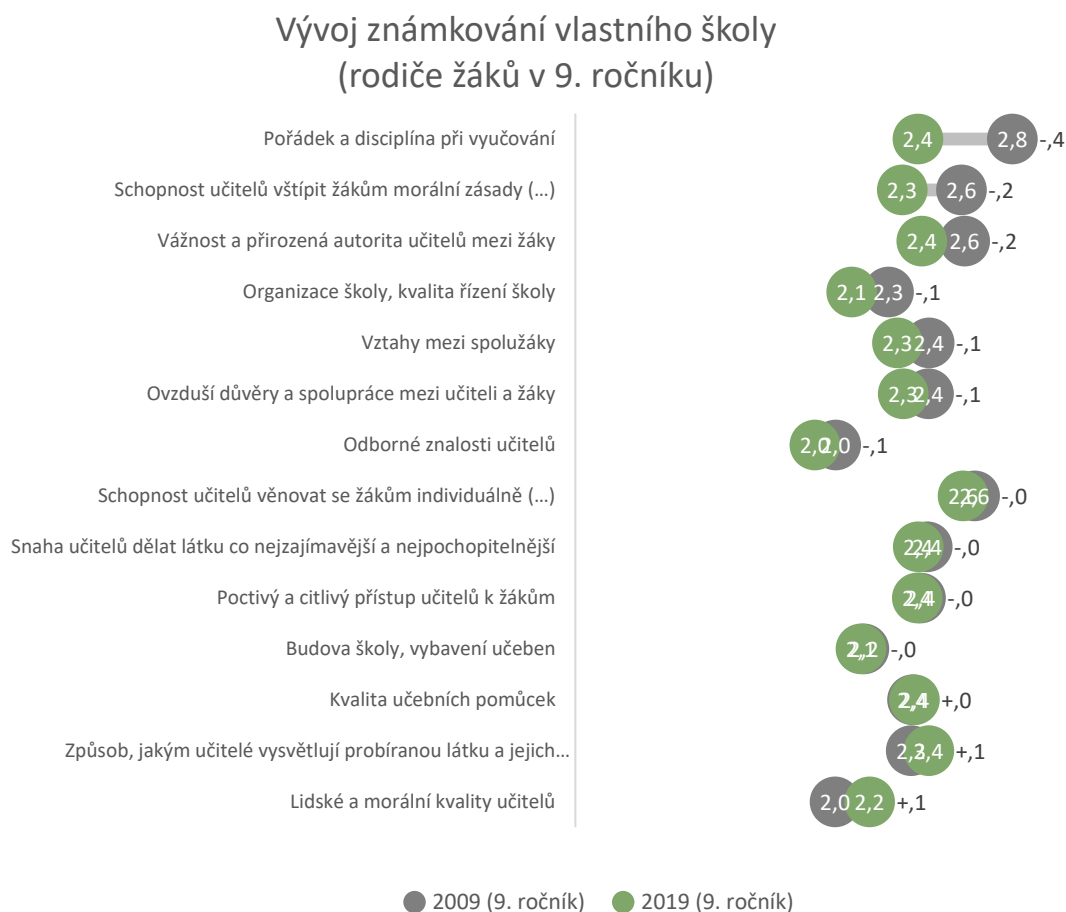
Graf 21 „Pokuste se nyní z různých stránek ohodnotit školu, do které chodí Vaše dítě. Jednotlivým oblastem dejte známku od jedničky (nejlepší známka) po pětku (nejhorší).“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Nejčastěji si školy podle rodičů vedou výborně co do odborných znalostí učitelů (41 %). Výbornou známkou si podle rodičů relativně často zaslouží také lidské a morální kvality učitelů (34 %), organizace školy (33 %) a poctivý a citlivý přístup učitelů k žákům (33 %).

Pokud bereme za negativní hodnocení známky 3 a horší, tak lze říci, že nejkritičtější je hodnocena přeplněnost tříd, nabídka kulturního a sportovního vyžití a jiného aktivního trávení volného času po škole, schopnost škol věnovat se dětem individuálně (pomáhat slabším, podněcovat silnější), orientace výuky na skutečně důležité věci a také schopnost je připravit na přijímací zkoušky do dalších stupňů. V těchto oblastech hodností okolo 40 % rodičů školu svého dítěte neutrálně či negativně (známka 3 a horší).

Vývoj postojů

Oproti roku 2009 nedošlo v průměru hodnocení vlastní školy v jednotlivých aspektech u rodičů dětí v 9. ročníku ZŠ k zásadním rozdílům. K největšímu průměrnému zlepšení došlo v hodnocení pořádku a disciplíny při vyučování, kterou rodiče hodnotí v průměru o 0,4 stupně lepší známkou než v roce 2009.⁹ Mírně lépe známkují rodiče školy svých dětí také co do schopnosti učitelů vštípit dětem morální zásady a přirozenou autoritu učitelů ve třídách.

Graf 22 „Pokuste se nyní z různých stránek ohodnotit školu, do které chodí Vaše dítě. Jednotlivým oblastem dejte známku od jedničky (nejlepší známka) po pětku (nejhorší).“ Rodiče žáků 9. ročníku ZŠ. 118 respondentů v roce 2019, 583 respondentů v roce 2009. V grafu jsou zobrazeny průměrné známky v příslušné vlně sběru dat a relativní hodnoty posunu mezi lety 2009 a 2019.

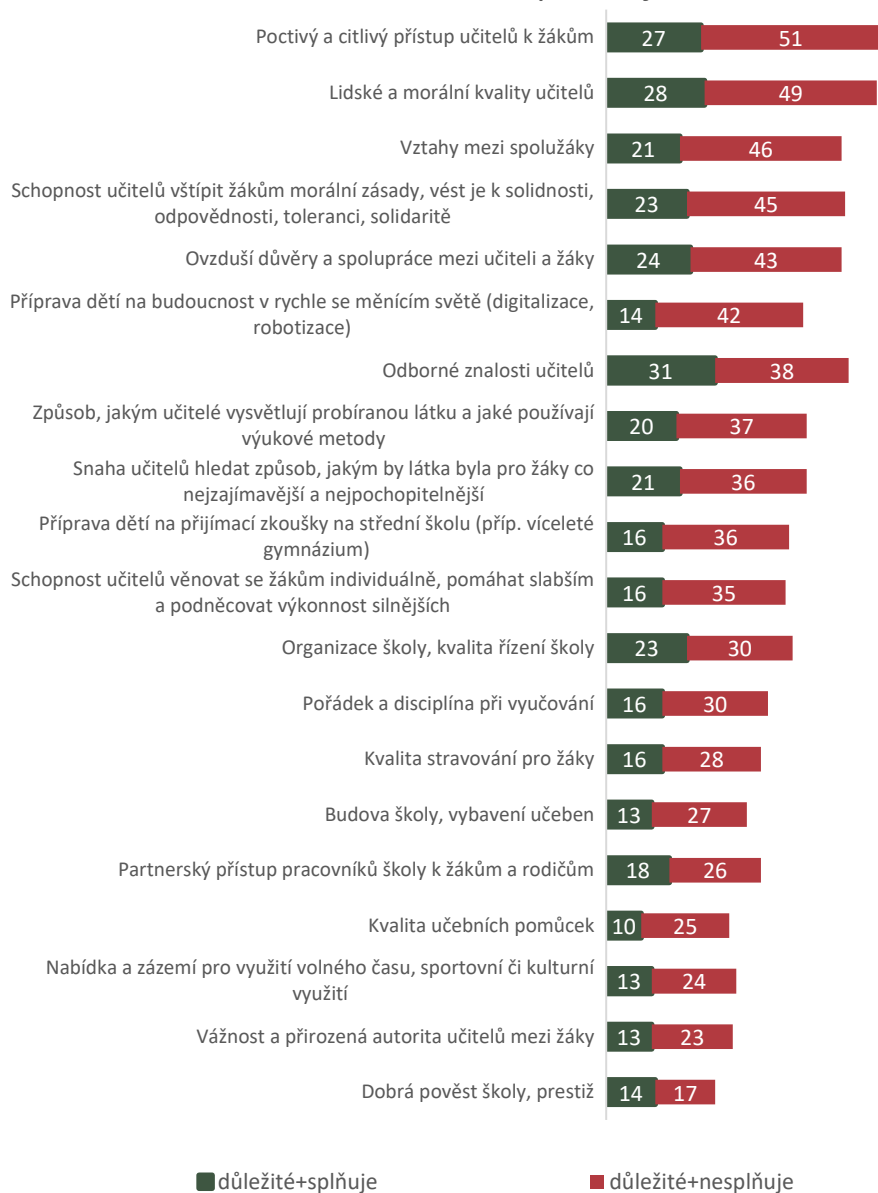
8.3. Požadavky versus realita = (ne)naplněná poptávka rodičů

Největší nenaplněná poptávka rodičů je právě v „měkkých“ nikoli výkonových ukazatelích. Tedy v tom, aby na škole byli lidsky kvalitní učitelé s poctivým a citlivým přístupem k žákům, kteří vytvářejí atmosféru spolupráce i odpovědnosti. A také v tom, aby škola připravovala děti na budoucnost

⁹ Vzhledem k tomu, že stupnice kopíruje školní známkování, reprezentuje v tomto případě nižší hodnota zlepšení.

v rychle se měnícím světě. V těchto výrocích je nejvyšší část rodičů, pro které je daná věc důležitá a jejich škola to plně nesplňuje. V odborných znalostech učitelů je vyšší poměr rodičů, kteří považují tento faktor za důležitý, ale jejich škola je podle nich splňuje.

Jak hodnotí rodiče podobu školy svých dětí výbornou známkou 1 v kritériích, která považují za velmi důležitá

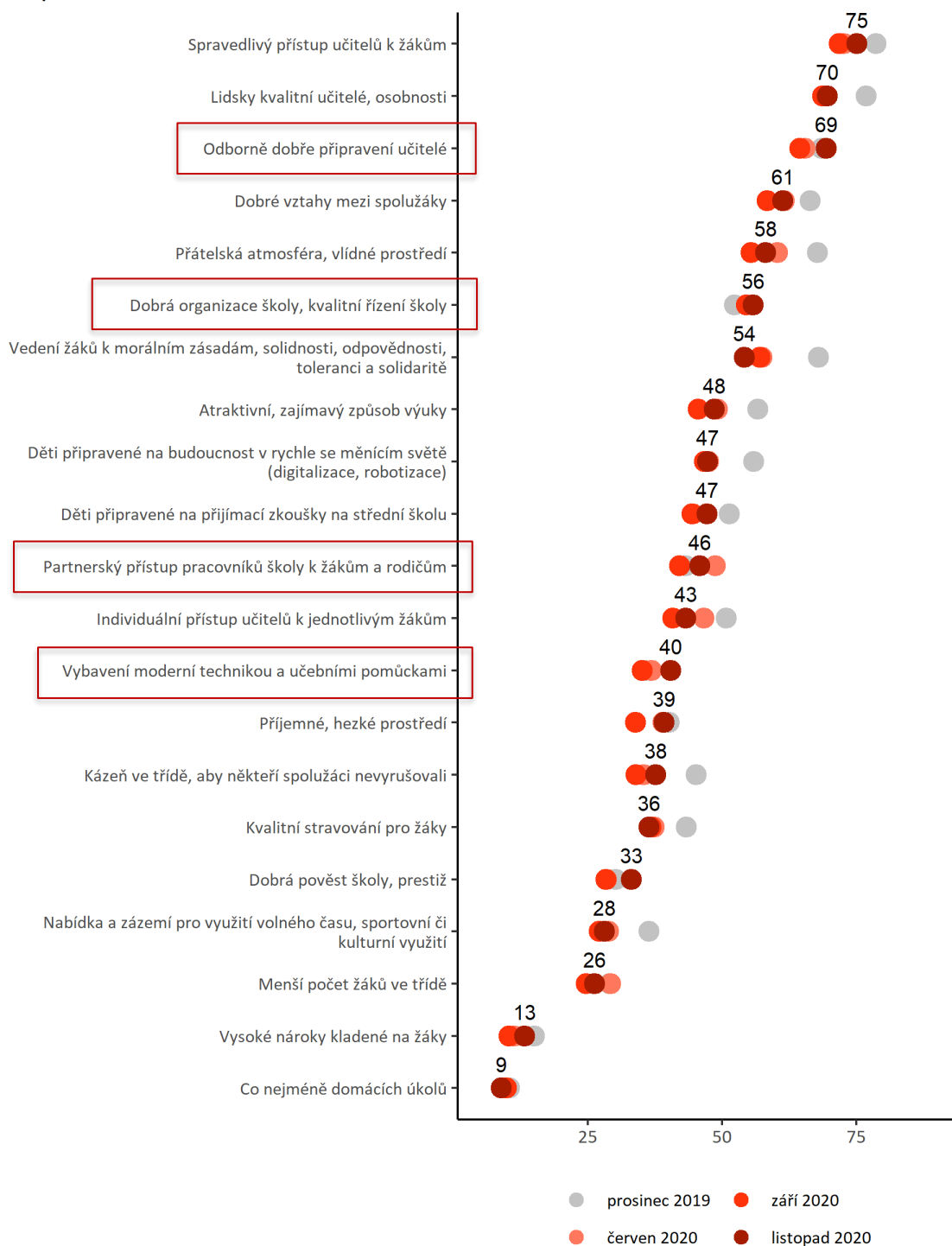

Graf 23 „Kdybyste měl(a) příležitost nalézt pro své dítě školu podle Vašich představ, čím by se vyznačovala?“ a „Pokuste se nyní z různých stránek ohodnotit školu, do které chodí Vaše dítě. Jednotlivým oblastem dejte známku od jedničky (nejlepší známka) po pětku (nejhorší).“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafech jsou v zobrazena zastoupení příslušné kombinace odpovědí v procentech.

Vývoj během pandemie

Během pandemie se u většiny vlastností ideální školy snížil podíl rodičů, kteří danou vlastnost považovali za velmi důležitou. Jelikož samotný pokles je velmi obtížné vysvětlit a může mít řadu důvodů, zaměříme se primárně na relativní změny mezi jednotlivými vlastnostmi.

Vlastnosti ideální školy odpověď "velmi důležité"

Graf 24 „Kdybyste měl(a) příležitost nalézt pro své dítě školu podle Vašich představ, čím by se vyznačovala?“ Všichni respondenti. Vývoj v čase od prosince 2019 do listopadu 2020. Rodiče žáků ZŠ. Počet respondentů 849 (prosinec 2019), 570 (červen 2020), 501 (září 2020), 601 (listopad 2020). V grafu jsou zobrazena procenta podílu respondentů, kteří v příslušné vlně sběru dat označili danou položku jako „velmi důležité“. V grafu jsou popsána pouze procenta odpovědí z listopadu 2020, podle kterých jsou zároveň seřazeny jednotlivé položky.

Nejdůležitějším prvkem ideální školy z pohledu rodičů zůstal učitel, respektive jeho odbornost a přístup. Vlastnostmi s největší podporou ve všech měřeních bylo konkrétně: 1) Spravedlivý přístup

učitelů k žákům, 2) Lidsky kvalitní učitelé, osobnosti a 3) Odborně dobře připravení učitelé. Kromě učitelů považují za důležitou atmosféru, vztah a organizaci školy.

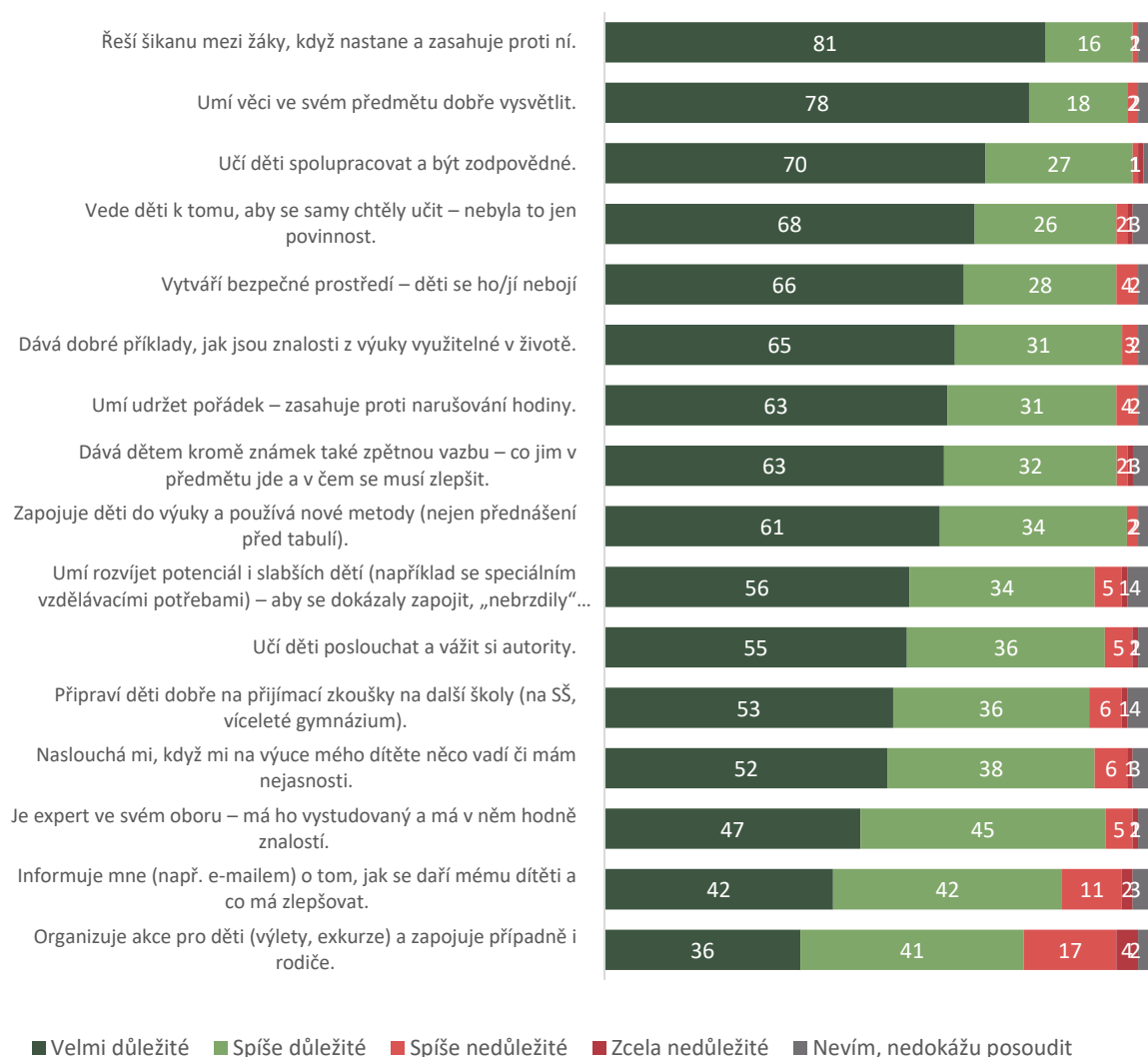
Nárůst, případně žádný pokles, zaznamenaly prvky blízko spjaté s distanční výukou: 1) Dobrá organizace školy, kvalitní řízení školy (posun z 52 % na 56 %), 2) Partnerský přístup pracovníků k žákům a rodičům z 43 % na 46 %), 3) Vybavení moderní technikou a učebními pomůckami (35 % na 40 %, posun až mezi zářím a listopadem), 4) Odborně dobře připravení učitelé (69 % v obou měření). Tyto vlastnosti také zaznamenaly největší posun v pořadí. Na druhou stranu, relativní posun v pořadí byl vždy jen mírný o několik pozic a kromě odbornosti učitelů ani jedna vlastnost v listopadu 2020 nepatřila mezi pět nejdůležitějších vlastností. Výsledky lze tedy shrnout tak, že pandemie výrazně nezměnila pohled rodičů na znaky ideální školy, kde považují za nejdůležitější učitele, do většího centra pozornosti se nicméně dostaly prvky vzdělávání, které byly zásadní pro kvalitní realizaci distanční výuky.

9. Kvality a dovednosti učitelů

9.1. Důležitost dovedností učitele

Z kvalit učitelů, kteří učí jejich děti, považují nejčastěji za velmi důležité, aby učitelé zasahovali proti eventuální šikaně mezi žáky a řešili ji (81 %) a uměli věci v jimi vyučovaném předmětu dobře vysvětlit (78 %) (viz Graf 25). Naopak nejméně často za velmi důležité považují, aby učitelé organizovali akce pro děti jako jsou výlety nebo exkurze, do kterých by zapojovali i rodiče (36 %), ale také aby rodiče např. e-mailem informovali o tom, jak se jejich dítěti daří a co by mělo zlepšovat (42 %). Podobně jako u podoby ideální školy v předchozí kapitole převládají u všech kvalit učitelů odpovědi „velmi důležité“ a „spíše důležité“ (o žádné z nabízených kvalit tak nelze říct, že by ji rodiče žáků ZŠ považovali za zbytečnou), a proto se většina rozdílů objevuje zejména v odpovědích na okraji škály důležitosti.

Důležitost kvalit učitele vlastních dětí dle rodičů dětí na ZŠ

Graf 25 „Nakolik je pro vás důležité, aby učitel či učitelka, která učí vaše dítě, splňoval/a následující věci?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Co si myslí různé skupiny rodičů

Méně vzdělaní rodiče jsou, co do důležitosti kvalit učitelů, častěji zaměřeni na udržování kázně (Tabulka 7) – na to, aby učitel uměl udržet ve třídě pořádek (67 % rodičů bez maturity oproti 59 % rodičů s VŠ), a aby děti učil poslouchat a vážit si autority (62 % oproti 47 % dle pořadí), což je kvalita, kterou za důležitou považují i rodiče žáků 2. stupně z nevýběrových škol (58 % u rodičů žáků 2. st. standardních škol oproti 39 % rodičů žáků 2. st. výběrových škol). To samozřejmě neznamená, že by ostatní rodiče chtěli, aby ve třídě děti nepracovaly – často se jedná spíše o rozdíl v představě žádoucího prostředí při výuce – jestli je klíčové, aby se děti něco naučily v bezpečném prostředí, nebo aby byl ve třídě hlavně klid. Kromě kázně ale rodiče s nižším vzděláním také častěji chtějí, aby učitel děti dobře připravil na přijímací zkoušky pro další studium (61 % rodičů bez maturity oproti 43 % s VŠ), a aby uměl rozvíjet potenciál i slabších dětí ve třídě (67 % oproti 48 % dle pořadí) – dvě kvality, které rodiče s vyšším vzděláním považují za důležité výrazně méně často, do určité míry i proto, že nejsou přímo navázané na jimi vnímané potřeby vlastních dětí. Pro rodiče s vyšším vzděláním je naopak častěji

velmi důležité, aby učitel uměl věci ve svém předmětu dobře vysvětlit (83 % rodičů s VŠ oproti 69 % rodičů bez maturity).

Důležitost kvalit učitele podle vzdělání rodičů, typu školy a vnímaného materiálního zajištění

(podíl odpovědi „velmi důležité“ v rámci dané skupiny v %)

	vzdělání rodičů			typ školy			vnímané materiální zajištění		
	bez maturity	maturita	VŠ	1. stupeň	2. st. standardní	2. st. výběrová	špatně zajištění	průměrně zajištění	dobře zajištění
Je expert ve svém oboru – má ho vystudovaný a má v něm hodně znalostí.	48	52	42	48	46	47	49	46	49
Umí věci ve svém předmětu dobře vysvětlit.	69	77	83	76	79	78	70	79	78
Dává dobré příklady, jak jsou znalosti z výuky využitelné v životě.	65	62	67	66	65	55	58	64	68
Vede děti k tomu, aby se samy chtěly učit – nebyla to jen povinnost.	70	66	69	69	70	59	61	70	68
Zapojuje děti do výuky a používá nové metody (nejen přednášení před tabulí).	60	60	62	62	60	59	60	62	59
Připraví děti dobře na přijímací zkoušky na další školy (na SŠ, víceleté gymnázium).	61	59	43	53	53	50	51	55	48
Vytváří bezpečné prostředí – děti se ho/jí nebojí	70	67	63	68	64	64	63	67	65
Umí udržet pořádek – zasahuje proti narušování hodiny.	67	64	59	63	64	56	64	65	57
Dává dětem kromě známek také zpětnou vazbu – co jim v předmětu jde a v čem se musí zlepšit.	66	65	60	64	62	65	61	63	64
Řeší šikanu mezi žáky, když nastane a zasahuje proti ní.	80	81	81	80	83	76	75	83	77
Umí rozvíjet potenciál i slabších dětí (například se speciálním vzdělávacími potřebami) – aby se dokázaly zapojit, „nebrzdily“ třídu a zažívaly pocit úspěchu.	67	58	48	55	59	49	63	56	54
Informuje mne (např. e-mailem) o tom, jak se daří mému dítěti a co má zlepšovat.	50	47	33	43	41	37	49	39	45
Naslouchá mi, když mi na výuce mého dítěte něco vadí či mám nejasnosti.	61	51	47	52	52	49	60	50	51
Organizuje akce pro děti (výlety, exkurze) a zapojuje případně i rodiče.	47	37	30	40	36	22	44	36	33
Učí děti poslouchat a vážit si autority.	62	60	47	56	58	39	57	57	50
Učí děti spolupracovat a být zodpovědné.	71	71	69	72	70	63	70	72	66

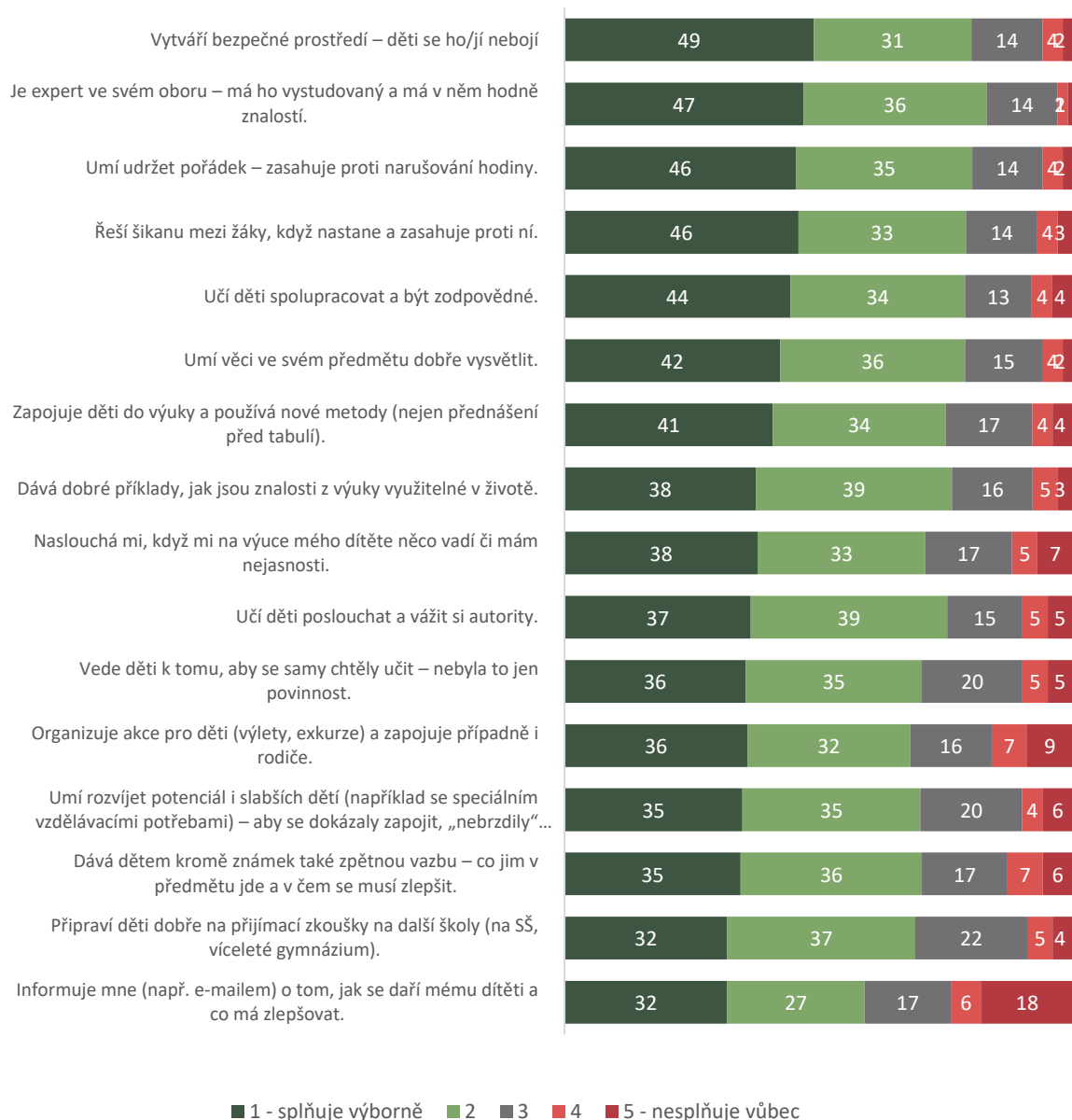
Tabulka 7 „Nakolik je pro vás důležité, aby učitel či učitelka, která učí vaše dítě, splňoval/a následující věci?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V tabulce je zobrazen podíl odpovědi „velmi důležité“ v rámci dané skupiny v procentech. Zelená a červená barva označují skupiny s podstatně vyššími (resp. nižšími) hodnotami.

9.2. Hodnocení kvalit učitele vlastního dítěte

Ve všech výše zmíněných kvalitách oznamkovali rodiče učitele svých dětí většinou známkou 1 nebo 2 (viz Graf 26). Nejčastěji ale známkou „1 – splňuje výborně“ udělili učitelům rodiče školáků za to, že se jich (učitelů) žáci nebojí (49 %). Dobře si učitelé v očích rodičů stojí také co do odborných znalostí v jimi vyučovaném oboru (47 %) nebo udržení pořádku ve třídě a zasahování proti vyrušování v hodině (46 %) či zasahování proti šikaně mezi žáky (46 %).

Nejčastěji nespokojení jsou ale rodiče školáků s informacemi, které jim učitelé poskytují o tom, jak se jejich dítěti daří, a co by mělo zlepšovat – téměř pětina rodičů (18 %) hodnotí učitele svých dětí známkou „5 – nesplňuje vůbec“ a dalších 6 % známkou 4. Relativně často jsou rodiče také nespokojeni s organizováním výletů a akcí pro děti, do něž by se případně mohli sami pojít (16 % zvolilo známkou 4 nebo 5) nebo s přípravou dětí na přijímací zkoušky do dalších stupňů studia, poskytováním zpětné vazby žákům a rozvíjením potenciálu slabších, nebo naopak nadanějších dětí.

Známkování kvalit učitele vlastních dětí dle rodičů dětí na ZŠ

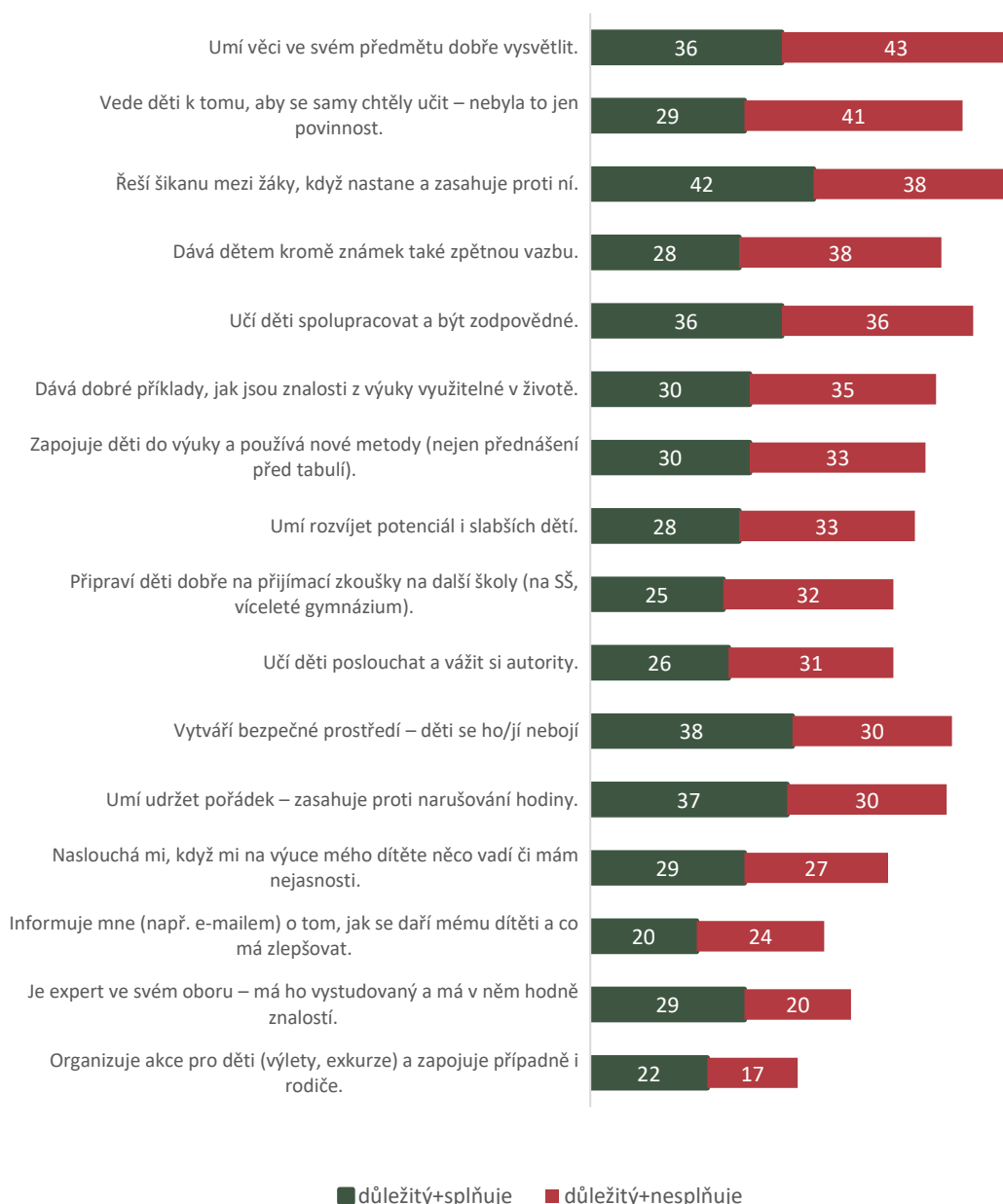
Graf 26 „Nakolik podle Vás učitel či učitelka, která vaše dítě učí, tyto věci reálně splňuje?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

9.3. Požadavky versus realita = (ne)naplněná poptávka rodičů

Na výše zmíněné grafy důležitosti kvalit učitelů na ZŠ a jejich známkování se ale nesmíme dívat pouze odděleně – v té samé situaci může rodič, pro kterého je daná kvalita velmi důležitá, hodnotit učitele např. trojkou, protože mají v dané kvalitě na učitele větší nároky, a jsou tak kritičtější, než kdyby jim na dané kvalitě nezáleželo, a stejnému učiteli by udělili výrazně lepší známku. Proto je vhodné kombinovat známky s údaji o důležitosti jednotlivých učitelových kvalit a dovedností. (viz Graf 27)

Řešení šikany mezi žáky učitelem, které rodiče považují u učitele za velmi důležité nejčastěji, také podle těch samých rodičů také učitel nejčastěji výborně splňuje (42 %; 79 % považuje za velmi důležité). Podobně velká část rodičů oznámkovala podle nich velmi důležitou kvalitu učitele známkou 1 také v případě bezpečného prostředí ve třídě (38 %; 68 % považuje za velmi důležité) a dovednost udržet si ve třídě pořádek, zasahovat proti narušování hodiny (37 %; 67 % považuje za velmi důležité)

Jak často udělili rodiče učitelům svých dětí známku 1 podle toho, zda je pro ně daná kvalita velmi důležitá

Graf 27 „Nakolik je pro vás důležité, aby učitel či učitelka, která učí vaše dítě, splňoval/a následující věci?“ a „Nakolik podle Vás učitel či učitelka, která vaše dítě učí, tyto věci reálně splňuje?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena zastoupení příslušné kombinace odpovědí v procentech,

U některých známkovaných vlastností učitelů naopak převažují ti rodiče, kteří sice dovednost/kvalitu považují za velmi důležitou, ale oznámkovali učitele svých dětí nižší než výbornou známkou – jsou tedy

u těch rodičů, kterým na nich velmi záleží, podstatně slabší. Výrazný je tento rozdíl u schopnosti dobře věci ve svém předmětu vysvětlit (36 % dalo známku 1 a považuje za velmi důležité; 79 % považuje za velmi důležité), vedení dětí k tomu, aby se chtěly samy učit (29 %; 70 % považuje za velmi důležité) nebo poskytování zpětné vazby (28 %; 66 % považuje za velmi důležité).

Co si myslí různé skupiny rodičů

Nejlepší mínění o dovednostech učitelů svých dětí mají obecně rodiče žáků 1. stupně ZŠ (Tabulka 8). Ti udělili učitelům svých dětí známku „1 – splňuje výborně“ častěji než rodiče žáků 2. stupně ZŠ ve většině známkových kvalit, např. učení dětí spolupráci a zodpovědnosti (51 % rodičů žáků 1. stupně ZŠ oproti 37 % rodičů žáků standardních a 39 % rodičů žáků výběrových ZŠ 2. stupně) nebo naslouchání rodičům, když jim na výuce jejich dítěte něco vadí nebo mají v něčem nejasnosti (48 % oproti 28 % a 37 % dle pořadí). Expertízu učitelů v jejich oboru hodnotili jako výbornou častěji jak rodiče žáků 1. stupně, tak rodiče žáků 2. stupně z výběrových škol (54 % rodičů žáků 1. stupně ZŠ a 2. stupně z výběrových škol oproti 37 % rodičů žáků 2. stupně ze standardních škol). Rodiče žáků 2. stupně z výběrových škol hodnotí častěji jako výbornou jejich dovednost připravit děti na přijímací zkoušky pro přijímací zkoušky pro další studium (44 % oproti 26 % rodičů 2. stupně na standardních školách).

Známkování učitele podle vzdělání rodičů, typu školy a vzdělanostních aspirací pro své děti

(podíl známky „1 – splňuje výborně“ v rámci dané skupiny v %)

	vzdělání rodičů			typ školy			aspirace pro dítě		
	bez maturity	maturita	VŠ	1. stupeň	2. st. standardní	2. st. výběrová	bez maturity	maturita	VŠ
Je expert ve svém oboru – má ho vystudovaný a má v něm hodně znalostí.	40	51	46	54	37	54	38	47	49
Umí věci ve svém předmětu dobře vysvětlit.	38	44	43	49	36	39	35	40	48
Dává dobré příklady, jak jsou znalosti z výuky využitelné v životě.	32	43	35	42	32	38	34	39	37
Vede děti k tomu, aby se samy chtěly učit – nebyla to jen povinnost.	36	37	35	44	26	38	34	35	37
Zapojuje děti do výuky a používá nové metody (nejen přednášení před tabulí).	40	45	39	46	35	43	41	40	43
Připraví děti dobře na přijímací zkoušky na další školy (na SŠ, víceleté gymnázium).	30	40	25	36	26	44	40	30	32
Vytváří bezpečné prostředí – děti se ho/jí nebojí	41	51	50	53	44	48	45	47	51
Umí udržet pořádek – zasahuje proti narušování hodiny.	41	48	46	50	42	42	45	45	47
Dává dětem kromě známek také zpětnou vazbu – co jim v předmětu jde a v čem se musí zlepšit.	33	38	34	43	28	33	35	37	34
Řeší šikanu mezi žáky, když nastane a zasahuje proti ní.	44	47	46	50	40	51	50	48	42
Umí rozvíjet potenciál i slabších dětí (například se speciálními vzdělávacími potřebami)	35	37	33	41	29	34	41	33	35

Informuje mne (např. e-mailem) o tom, jak se daří mému dítěti a co má zlepšovat.	30	34	31	41	23	29	36	30	33
Naslouchá mi, když mi na výuce mého dítěte něco vadí či mám nejasnosti.	35	41	37	48	28	37	45	35	40
Organizuje akce pro děti (výlety, exkurze) a zapojuje případně i rodiče.	29	35	40	45	27	30	35	35	37
Učí děti poslouchat a vážit si autority.	36	39	34	43	30	34	42	37	35
Učí děti spolupracovat a být zodpovědné.	41	46	43	51	37	39	45	41	47

Tabulka 8 „Nakolik podle Vás učitel či učitelka, která vaše dítě učí, tyto věci reálně splňuje?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V tabulce je zobrazen podíl známky „1 – splňuje výborně“ v rámci dané skupiny v procentech. Zelená a červená barva označují skupiny s podstatně vyššími (resp. nižšími) hodnotami.

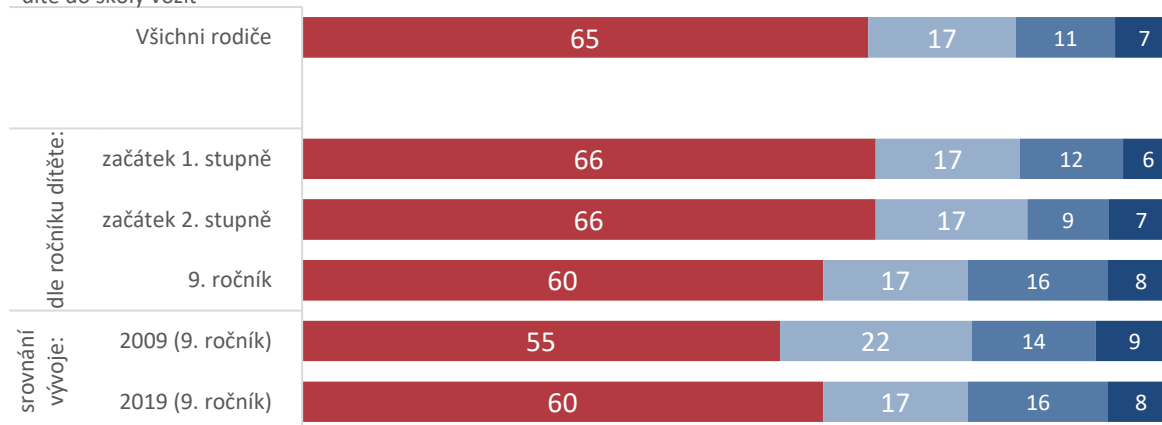
10. Výběr školy a zapojení rodičů

10.1. Způsob výběru školy

Více než polovina rodičů žáků základních škol svým dětem školu nevybírala, ale dítě šlo do nejbližší školy, která byla k dispozici (65 %, viz Graf 28). To samo o sobě nemusí automaticky značit nezáměr o kvalitu vzdělání dítěte, ale může být částečně způsobeno i pozitivním očekáváním od nejbližší spádové školy. Necelá pětina rodičů (17 %) vybrala dítěti školu v okolí bydliště na základě zprostředkovaných zkušeností dalších jim známých rodičů a desetina rodičů (11 %) zvolila školu na základě srovnání dojmů z vlastních návštěv výuky v dostupných školách. Sedm procent rodičů se při výběru školy neomezovalo vzdáleností a hledalo skutečně výběrovou školu i za cenu dojíždění. Toto rozlišení se ani podle navštěvovaného ročníku ani při srovnání vývoje od roku 2009 u rodičů žáků 9. ročníku příliš neliší.

Jak rodiče vybírali školu pro své děti?

- Školu jsme nevybírali, dítě šlo do nejbližší školy, která byla k dispozici
- Zeptali jsme se rodičů v okolí na jejich zkušenosti se školami a dítě jsme dali do školy s nejlepší pověstí
- Obešli jsme několik dostupných škol, navštívili výuku a dítě dali tam, kde se nám nejvíce líbilo
- Hledali jsme pro své dítě skutečně výběrovou školu bez ohledu na její vzdálenost od místa bydliště, byli jsme připraveni dítě do školy vozit

Graf 28 „Jak jste, prosím, ve Vaší rodině vybírali školu, kterou Vaše dítě nyní navštěvuje?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Aktivně vybírají základní školu pro své děti nejčastěji rodiče s vysokoškolským vzděláním a rodiče, kteří si přejí, aby jejich dítě určitě vystudovalo vysokou školu (Tabulka 9). Do nejbližší možné školy bez bližšího výběru umístilo své dítě 56 % rodičů s VŠ vzděláním (oproti 72 % rodičů bez maturity) a 53 % rodičů s aspirací VŠ vzdělání pro své dítě (oproti 73 % rodičů, kteří by se dokázali spokojit s tím, aby jejich dítě nemělo maturitu).

Umístění dítěte do nejbližší školy podle vzdělání rodičů, typu školy a vzdělanostních aspirací pro své děti

(podíl odpovědi v rámci dané skupiny v %)

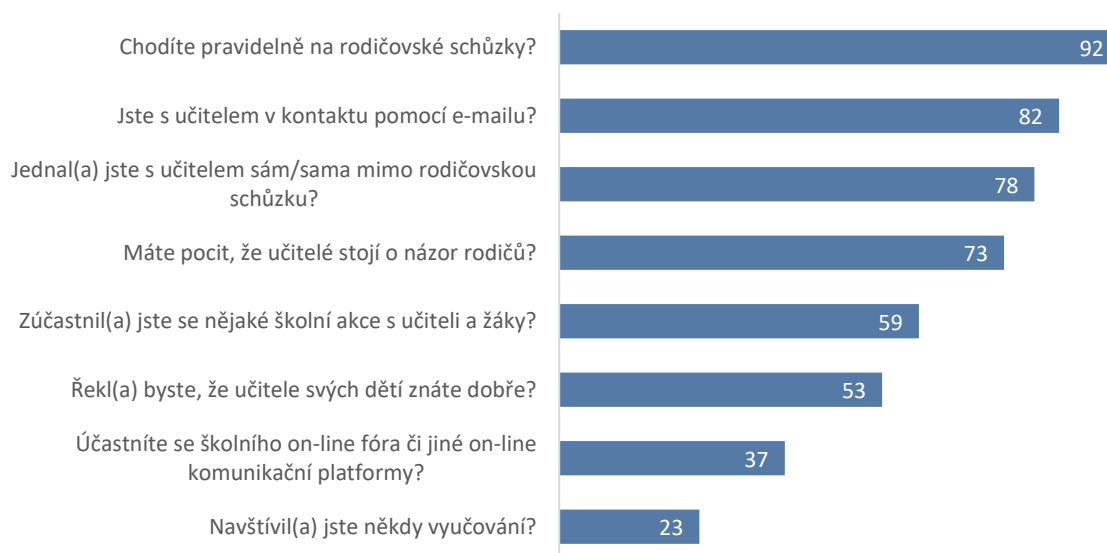
	vzdělání rodičů			aspirace pro dítě		
	bez maturity	maturita	VŠ	bez maturity	maturitu	VŠ
Školu jsme nevybírali, dítě šlo do nejbližší školy, která byla k dispozici	77	68	56	73	72	53

Tabulka 9 „Jak jste, prosím, ve Vaší rodině vybírali školu, kterou Vaše dítě nyní navštěvuje?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V tabulce je zobrazen podíl odpovědi v rámci dané skupiny v procentech. Zelená a červená barva označují skupiny s podstatně vyššími (resp. nižšími) hodnotami.

10.2. Zapojení rodičů

Nejčastějším typem zapojení rodičů ve školním dění je účast na rodičovských schůzkách, kterých se pravidelně zúčastní 92 % rodičů žáků na ZŠ (viz Graf 29). Čtyři pětiny (82 %) rodičů jsou s učitelem svých dětí v kontaktu pomocí e-mailu a podobný počet (78 %) už s učitelem svých dětí sám jednal mimo rodičovské schůzky. Nějaké školní akce s učiteli a žáky se už někdy účastnily tři pětiny rodičů (59 %), ale pouze čtvrtina někdy navštívila vyučování (23 %). Na školním fóru nebo jiné on-line platformě jsou aktivní dvě pětiny rodičů (37 %) – u části se může jednat o skutečnou neaktivitu, u části z nich je nicméně způsobena nedostupností takové platformy.

Zapojení rodičů žáků ZŠ v dění ve škole

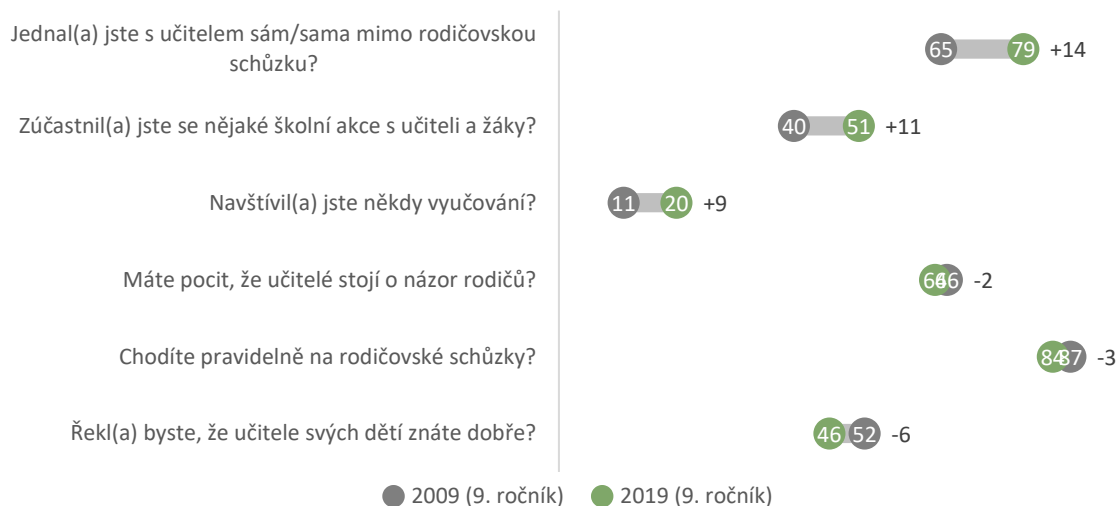
Graf 29 „Na následující otázky odpovídejte jednoduše ano nebo ne.“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Vývoj postojů

Od roku 2009 vzrostl podíl rodičů žáků 9. ročníku ZŠ, kteří se aktivně podílejí na dění ve škole svou fyzickou přítomností – 79 % rodičů deváťáků už někdy jednalo s učitelem mimo rodičovskou schůzku (+14 p. b. z 65 %), 51 % z nich se už zúčastnilo školní akce s učiteli a žáky (+11 p. b. z 40 %) a podíl rodičů, kteří někdy přímo navštívili výuku se téměř zdvojnásobil (+9 p. b. z 11 % na 20 %). Tento nárůst nicméně není pouze zásluhou většího zapojení rodičů na základě jejich aktivnějších postojů (ač by bez ní nemohl nastat), ale nezbytnou podmínkou je také alespoň částečná změna na straně škol, které pro tuto větší angažovanost musí vytvářet prostor ať už pořádáním akcí nebo poskytováním zázemí – on-line či fyzického.

Masivní posun lze předpokládat u využívání online komunikace s učiteli – ty ale v roce 2009 ještě výzkum STEM/MARK nedotazoval.

Vývoj zapojení rodičů (rodiče žáků v 9. ročníku)

Graf 30 „Na následující otázky odpovídejte jednoduše ano nebo ne.“ Rodiče žáků 9. ročníku ZŠ. 118 respondentů v roce 2019, 583 respondentů v roce 2009. V grafu jsou zobrazena procenta podílu respondentů, kteří v příslušné vlně sběru dat zvolili odpověď „Ano“ a relativní hodnoty posunu mezi lety 2009 a 2019 v procentních bodech.

Zapojování rodičů žáků ZŠ do dění na jejich škole v mnoha ohledech souvisí s prospěchem jejich dítěte – i když ne vždy zcela předvídatelným způsobem (Tabulka 10). Rodiče žáků s lepším prospěchem chodí častěji pravidelně na rodičovské schůzky (96 %) než rodiče žáků s horším prospěchem (85 %). Na druhou stranu ale rodiče žáků s horším prospěchem častěji už někdy jednali s učitelem sami mimo rodičovskou schůzku (84 % oproti 72 % rodičů žáků s horším prospěchem) a podobná souvislost platí i s nejvyšším dosaženým vzděláním rodičů (85 % rodičů bez maturity oproti 74 % VŠ) – pravděpodobně proto, že právě tito rodiče musejí častěji s učiteli řešit individuální problémy svých dětí. Že taková komunikace častěji probíhá, ale ještě nemusí znamenat, že je vždy úspěšná. Rodiče dětí s horším prospěchem mají výrazně méně často pocit, že učitelé stojí o jejich názor (61 %), než rodiče žáků s lepším prospěchem (81 %).

Podstatný rozdíl mezi výběrovými a standardními školami na 2. stupni ZŠ spočívá v míře komunikace učitelů s rodiči prostřednictvím online nástrojů. Na výběrových školách je učitel téměř vždy v kontaktu s rodiči pomocí e-mailu (94 %) a on-line fóra nebo jiné platformy (47 %), zatímco na 2. stupni základních škol komunikují s rodiči učitelé online výrazně méně často (75 % a 32 % dle pořadí).

Zapojení rodičů podle vzdělání, typu školy a prospěchu dětí

(podíl odpovědi „Ano“ v rámci dané skupiny v %)

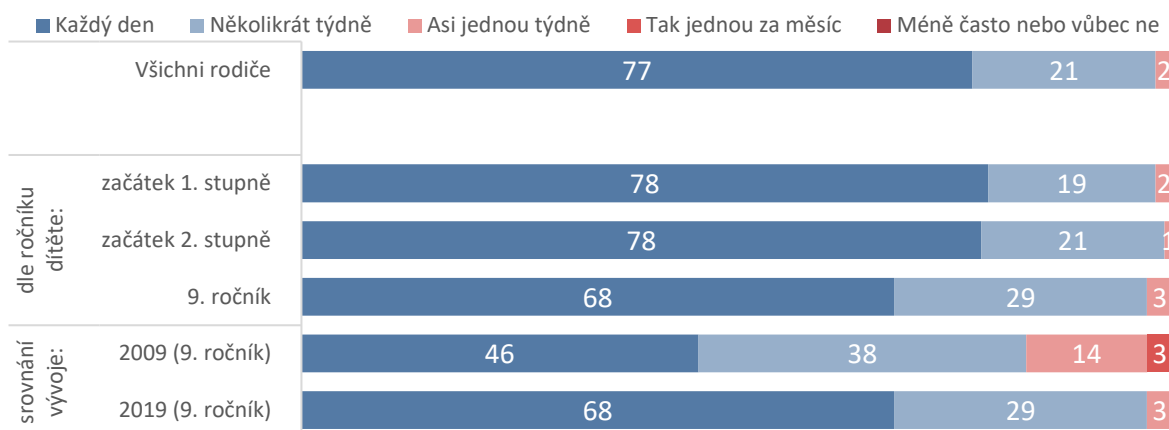
	vzdělání rodičů			typ školy			prospěch dítěte		
	bez maturity	maturita	VŠ	1. stupeň	2. st. standardní	2. st. výběrová	horší prospěch	střední prospěch	lepší prospěch
Chodíte pravidelně na rodičovské schůzky?	87	94	93	94	90	96	85	95	96
Máte pocit, že učitelé stojí o názor rodičů?	77	68	76	78	68	75	61	67	81
Jednal(a) jste s učitelem sám/sama mimo rodičovskou schůzku?	85	78	74	77	78	79	84	79	72
Řekl(a) byste, že učitele svých dětí znáte dobře?	55	53	51	58	50	41	49	46	58
Zúčastnil(a) jste se nějaké školní akce s učiteli a žáky?	49	59	64	62	56	60	43	61	64
Navštívil(a) jste někdy vyučování?	23	21	26	27	20	21	17	22	22
Jste s učitelem v kontaktu pomocí e-mailu?	73	85	83	86	75	94	77	78	84
Účastníte se školního učitelského on-line fóra či jiné on-line platformy komunikace rodičů se školou?	44	35	36	40	32	47	30	40	34

Tabulka 10 „Na následující otázky odpovídejte jednoduše ano nebo ne.“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V tabulce je zobrazen podíl odpovědi „Ano“ v rámci dané skupiny v procentech. Zelená a červená barva označují skupiny s podstatně vyššími (resp. nižšími) hodnotami.

10.3. Jak často se doma baví o škole?

Tři čtvrtiny rodičů žáků základních škol se doma „baví o škole“ každý den (77 %, viz Graf 31). Pětina rodičů se o škole doma baví několikrát týdně (21 %) a pouze 2 % rodičů uvedla, že se o škole doma baví méně než jednou týdně. Situace je podobná napříč ročníky, s výjimkou rodičů žáků 9. ročníků ZŠ, kde je podíl těch, v jejichž domácnosti se o škole baví každý den, o něco nižší (68 %). Takový rozdíl nepřekvapí – deváťáci jsou starší, v řešení svých školní povinností většinou více samostatní než žáci nižších ročníků, a mnohdy se také s rodiči o škole nemají zájem tak často bavit. Podíl rodičů deváťáků, kteří se doma baví o škole každý den (68 %) je nicméně větší, než byl v roce 2009 (46 %). Stejně tak podíl těch, kteří se o škole baví méně než jednou týdně, byl v roce 2009 větší (17 %) než v roce 2019 (3 %), což odpovídá nárůstu osobní angažovanosti rodičů ve školním dění popsané v předchozích odstavcích. Je ale vhodné podotknout, že takto formulovaná otázka je hodně obecná, a mnoho rodičů si pod výrokem „bavíte o škole“ může představit cokoliv od podnětné debaty o probírané látce nebo nových poznatcích, až po obligátní otázku typu „Jak bylo ve škole?“, která může bez další návaznosti skutečně několikrát týdně zaznít takřka v každé domácnosti. Rodiče dětí, které mají ve škole lepší prospěch, se o škole doma baví každý den častěji (81 %, Tabulka 11) než rodiče dětí, které mají horší prospěch (67 %).

Jak často se doma bavíte o škole?

Graf 31 „Jak často se doma bavíte o škole?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V grafu jsou zobrazena procenta odpovědí.

Jak často se rodiče doma baví o škole podle vzdělání, typu školy a prospěchu dítěte?

(podíl odpovědi „Každý den“ v rámci dané skupiny v %)

	vzdělání rodičů			typ školy			prospěch dítěte		
	bez maturity	maturita	VŠ	1. stupeň	2. st. standardní	2. st. výběrová	horší prospěch	střední prospěch	lepší prospěch
Jak často se doma bavíte o škole? – Každý den	76	81	73	78	74	81	67	76	81

Tabulka 11 „Jak často se doma bavíte o škole?“ Všichni respondenti. 849 rodičů žáků ZŠ. V tabulce je zobrazen podíl odpovědi „Každý den“ v rámci dané skupiny v procentech. Zelená a červená barva označují skupiny s podstatně vyššími (resp. nižšími) hodnotami.

Přílohy

Řekl/a byste, že úroveň našeho základního školství je celkově dobrá? Ptáme se na Váš názor na fungování základního školství obecně, nikoliv pouze období od března 2020.

Sloupcová procenta	VLNA			
	duben 2020	červen 2020	září 2020	listopad 2020
Počet respondentů	741	570	501	601
Určitě ano	20	21,3	20,6	21
Spíše ano	64,2	64,1	66,1	63,8
Spíše ne	14,2	13,1	12	13,8
Určitě ne	1,6	1,4	1,3	1,5
Celkem (%)	100	100	100	100
Ano	84,2	85,5	86,7	84,7
Ne	15,8	14,5	13,3	15,3

Minimálně kterého z následujících stupňů vzdělání byste chtěl/a, aby Vaše dítě v budoucnosti dosáhlo?

Sloupcová procenta	VLNA			
	duben 2020	červen 2020	září 2020	listopad 2020
Počet respondentů	741	570	501	601
Středoškolské s maturitou	55,7	55,2	55,2	55,9
Vysokoškolské	30,5	30,7	31,5	31,4
Středoškolské bez maturity	10,8	10,6	10,7	10
Základní	2,9	3,5	2,6	2,8
Celkem (%)	100	100	100	100

Sloupcová procenta	VLNA			
	duben 2020	červen 2020	září 2020	listopad 2020
Myslíte si, že by se škola měla snažit odstraňovat znevýhodnění, které si děti ze sociálně slabých a problémových rodin přinášejí z domova?				
Počet respondentů	741	570	501	601
Určitě ano	33	34,4	33,4	32,4
Spíše ano	51,1	50	50,6	52,4
Spíše ne	13,6	13,2	13,3	12,7
Určitě ne	2,3	2,5	2,7	2,5

Je správně, že v našem školství se poměrně brzy dělí žáci různých schopností, že máme výběrové tř., víceletá gym. a na druhé straně zvl. školy, že různě vybavené děti absolvují povinné vzd. odděleně?

Počet respondentů	741	570	501	601
Určitě ano	25,4	25,9	24,5	25,1
Spíše ano	46,6	47,7	47,9	49,6
Spíše ne	22,5	21,7	22,4	20,6
Určitě ne	5,4	4,8	5,2	4,6

Měla by se škola snažit vyjít vstříc individuálním potřebám jednotlivých dětí, např. tak, že nebudou na všechny stejné nároky, ale budou jim zadávány různé těžké úkoly?

Počet respondentů	741	570	501	601
Určitě ano	24,7	24	24,5	23,3
Spíše ano	49	48,6	49,1	50,4
Spíše ne	21,8	22	20,6	21,1
Určitě ne	4,5	5,4	5,7	5,2

Měl by podle vás zřizovatel školy mít povinnost poskytovat stejný přístup ke vzdělávání všem dětem bez ohledu na to, jestli patří do určité etnické menšiny?

Počet respondentů	741	570	501	601
Určitě ano	43,9	42,4	42,3	42,3
Spíše ano	42,8	43,8	44	44,3
Spíše ne	9,8	10,5	10,5	9,9
Určitě ne	3,5	3,3	3,2	3,5

Přítomnost v TOP 5 nejdůležitějších cílech vzdělávání pro své dítě

Sloupcová procenta	VLNA			
	duben 2020	červen 2020	září 2020	listopad 2020
Počet respondentů	741	570	501	601
Připravit žáky na přijímací zkoušky pro další studium	35,1	36	35,9	36
Dát žákům co nejvíce odborných znalostí z co nejširšího okruhu různých oborů a disciplín	47,4	48,2	48	48
Aby uměli pracovat s informacemi (třdit, rozpoznat důležité), vyvozovat závěry, a také vybírat důvěryhodné a správné zdroje informací	70,4	68,8	67,7	68
Vést žáky k tomu, aby si uměli vytvořit vlastní názor, a aby jej uměli obhájit v diskusi s druhými	59,9	59,3	60,7	59,7
Naučit žáky se soustředěně učit a systematicky poznávat nové věci	51,9	52	51,5	52,7
Vést žáky k tomu, aby si byli vědomi svých vlastních předností a nedostatků a aby získali náležité sebevědomí	44,7	43,3	43,1	44,5
Naučit žáky pracovat ve skupině s lidmi různých schopností, pocházejícími z různého kulturního a sociálního prostředí	37,9	37,6	37	37,1
Vypěstovat u žáků úctu a respekt ke starším a zkušenějším, k těm, kteří by pro ně měli být autoritami	40,2	40,3	41,1	40,3
Naučit žáky co nejvíce praktických dovedností, aby byli zruční a uměli si sami různé věci udělat či opravit	40,2	41,2	41,4	41,4
Vést žáky k tomu, aby nebyli lhotejní snažili se aktivně ovlivňovat věci ve svém okolí	37,2	38,2	38,5	37,2
Předat žákům informace o historii a kultuře vlastního národa	35,2	35	35	35

O autorech

PAQ Research – vedení projektu, příprava / aktualizace dotazníku, analýza a interpretace dat

Daniel Prokop, daniel.prokop@paqresearch.cz

Michal Kunc, michal.kunc@paqresearch.cz

Václav Korbel, vaclav.korbel@paqresearch.cz

vzdělávání je i naše věc

EDUin – zadavatel a obsahová konzultace

Martina Kaděrová, martina.kaderova@eduin.cz

Karel Gargulák, karel.gargulak@eduin.cz

Radka Hrdinová, radka.hrdinova@eduin.cz

STEM/MARK – sběr a zpracování dat

Pavel Šimoník, simonik@stemmark.cz

Jana Proboštová, probostova@stemmark.cz

Nadace České Spořitelny – finanční podpora a obsahová konzultace